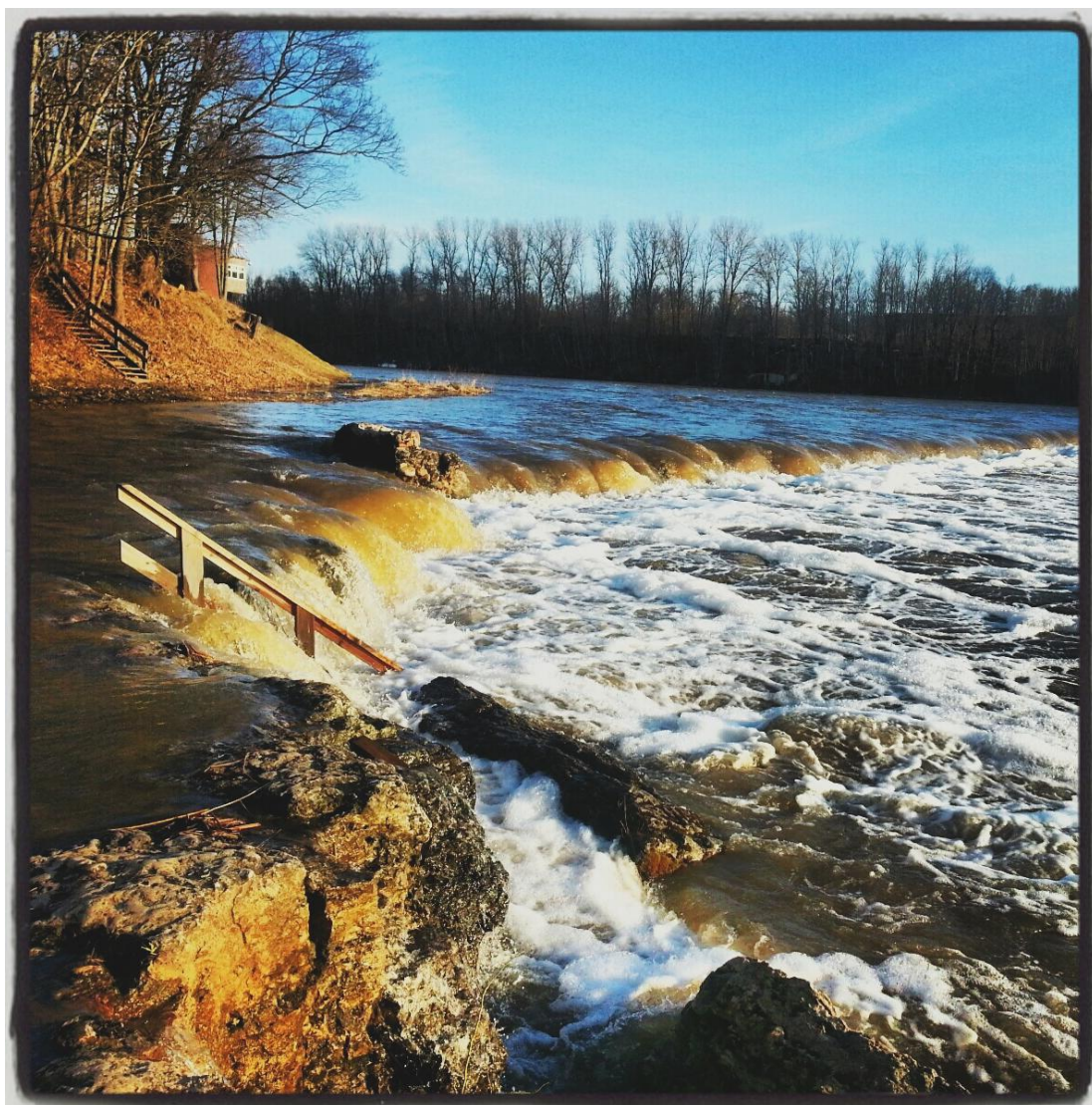

**PĒTĪJUMS
„BIEDRĪBAS „DARĪSIM PAŠI!” VIETĒJĀS
ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS 2009.-2013.GADAM
IEVIEŠANAS IZVĒRTĒJUMS”**

KULDĪGA, 2013

PASŪTĪTĀJS:

Biedrība “Darīsim paši!”
*Pilsētas laukums 2, Kuldīga,
Kuldīgas novads, LV-3301
e-pasts: dace.strazdina@gmail.com*

IZPILDĪTĀJS:

SIA “Goldingen”
*Gaismas iela 3-14, Kuldīga,
Kuldīgas novads, LV-3301
e-pasts: projekti@goldingen.lv*

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS FONDS:
ZIVSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJA

SATURS

IEVADS	4
1.LEADER INICIATĪVA LATVIJĀ	6
1.1. LEADER pieejas īstenošana ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai atbalstu6	
1.2. LEADER pieejas īstenošana ar Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalstu	8
1.3. Vietējo rīcības grupu darbība Latvijā.....	12
2.BIEDRĪBAS „DARĪSIM PAŠI!” DARBĪBAS IZVĒRTĒJUMS	18
2.1.Biedrības „Darīsim paši!” darbības teritorijas raksturojums.....	18
2.2. Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas izstrādes procesa analīze.....	23
2.3.Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas ieviešanas novērtējums	26
2.3.1.Biedrības „Darīsim paši! teritorijas attīstības PEST analīze	26
2.3.2. Ar LEADER iniciatīvu realizēto projektu teritoriālā izvietojuma analīze	28
2.4. Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība	37
2.4.1. ELFLA starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projekti	37
2.4.2. EZF starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projekti.....	44
2.4.3. Biedrības „Darīsim paši!” starpvalstu sadarbības partneri	46
SECINĀJUMI	49
IZMANTOTĀ LITERATŪRA.....	54
PIELIKUMI.....	56

IEVADS

Pētījums „Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas 2009.-2013.gadam ieviešanas izvērtējums” tika sagatavots ar mērķi - izpētīt biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas 2009.-2013.gadam ieviešanas gaitu un veikt biedrības „Darīsim paši!” darbības izvērtējumu.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti sekojoši uzdevumi:

1. Veikt izpēti par LEADER iniciatīvu Latvijā, dodot priekšstatu par LEADER iniciatīvas attīstību un vietējo rīcības grupu izveidošanās vēsturi.
2. Izvērtēt „Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas 2009.-2013.gadam” izstrādes un ieviešanas gaitu. Atspoguļot biedrības „Darīsim paši!” darbību un dot rezultātu novērtējumu, kā arī izvērtēt stratēģijas ieviešanas kontekstā ieviestos un ieviešanas procesā esošo projektus, kas finansēti ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalstu.
3. Izvērtēt vietējās rīcības grupas un vietējās attīstības stratēģijas ieguldījumu Kuldīgas, Skrundas un Alsungas novadu attīstībā. Uzdevums paredz veikt vietējās attīstības stratēģijas efektivitātes izvērtējumu - apzināt un kartēt ieguldītā finansējuma intensitāti pa teritoriālajām vienībām, lai uzskatāmi būtu redzams, kurās teritorijās atrodas aktīvākās, un kurās neaktīvākās iedzīvotāju grupas.
4. Sniegt secinājumus par esošās stratēģijas īstenošanu. Uzdevums paredz sniegt pozitīvu un negatīvu informāciju par vietējās rīcības grupas darbību esošajā plānošanas periodā, lai sniegtu konkrētus ieteikumus un priekšlikumus biedrības turpmākai darbībai jaunā plānošanas perioda vietējās attīstības stratēģijas sagatavošanai.

Pētījuma laika ietvars – no biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas apstiprināšanas brīža, līdz 2013.gada 15.decembrim.

Pētījuma izstrādes procesā izmantoti šādi informācijas avoti – mācību un zinātniskā literatūra, likumdošana, telpiskās attīstības plānošanas dokumenti, politikas un vadlīnijas starptautiskā, nacionālā un vietējā līmenī, kā arī internetā pieejamie resursi un citi informācijas avoti, kas saistīti ar iepriekš formulētā mērķa un uzdevumu izpildi.

Pētījuma izstrādes procesā pielietotās zinātniskās metodes:

- zinātniskās literatūras avotu izpēte;
- normatīvo aktu un dokumentālo materiālu analīze;
- monogrāfiskā jeb aprakstošā metode;

- analīzes un sintēzes metode;
- fotofiksācijas metode;
- sastādītas tematiskās kartoshēmas;
- teritorijas apsekošana dabā;
- situācijas analīzes metode – PEST modelis.

Lai noskaidrotu citu Latvijas vietējo rīcības grupu viedokli par lauku teritoriju attīstībai piesaistīto finansējumu un vietējo rīcības grupu sadarbību ar pašvaldībām, pētījumā tika izmantoti 2012.gada janvārī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra veiktās aptaujas rezultāti par LEADER iniciatīvu.

1.LEADER INICIATĪVA LATVIJĀ

Kopš 2004.gada LEADER iniciatīva tiek ieviesta arī Latvijā. Programmēšanas periodā 2004.-2006.gadam LEADER+ veida pasākuma ietvaros Latvijas lauku teritorijās dzīvojošajiem bija iespēja īstenot izstrādātās integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas projekta veidā.

Plānošanas periodā no 2007. līdz 2013.gadam „LEADER vairs nav atsevišķa programma, bet tiek integrēta (iekļauta) visās valsts/ reģionālajās lauku attīstības programmās. Tas paver jaunas iespējas tam, lai LEADER pieeju izmantotu daudz plašākā mērogā un daudz lielākā lauku attīstības darbību diapazonā nekā līdz šim (Eiropas komisija, 2006)”. Eiropas Savienības fondu finansējuma sadale, izmantojot LEADER pieeju, balstās uz vietējās attīstības stratēģijas izstrādi, kas paredz skaidri noteiktu vietējā līmeņa problēmu risināšanu, kas aktuālas konkrētās lauku teritorijas iedzīvotājiem, kā arī nosaka vietējās teritorijas attīstības prioritātes. Vietējās attīstības stratēģijas struktūra ir noteikta Ministru kabineta noteikumos (sk.3.pielikumu „2008.gada 7.jūlija MK noteikumos Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai” noteiktā vietējās attīstības stratēģijas struktūra”).

1.1. LEADER pieejas īstenošana ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai atbalstu

„Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam ir lauksaimniecības un lauku attīstības politikas plānošanas dokuments. To īstenojot, Latvijā tiek ieviests Eiropas Lauksaimniecības fonda finansējums, novirzot to prioritāriem pasākumiem lauku teritoriju attīstībai” (Irša, 2008).

Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam finansējums un pasākumi ir sadalīti četrās asīs (sk.1.attēlu). Katrai asij ir norādīts mērķis, pasākumu kopums, kas palīdz šo mērķi sasniegt, un ir noteikts finansējums.

- **1.ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana.** Mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumu konkurētspēju, atbalstot to pārstrukturizēšanu, kooperāciju, attīstību un inovāciju, kā arī paaugstināt iedzīvotāju profesionālo kvalifikāciju un zināšanas, nodrošinot nepieciešamo konsultāciju pakalpojumu pieejamību.
- **2.ass. Vides un lauku ainavas uzlabošana.** 2.ass pasākumu ieviešanas mērķis ir lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana, atbalstot vidi saudzējošu rasošanas metožu pielietošanu, aizsargājot, bagātinot un ilgtspējīgi izmantojot dabas resursus un ainavas lauku apvidos.

- **3.ass. Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana.** 3.ass mērķis ir dažādot un attīstīt uzņēmējdarbību lauku teritorijā, uzlabot esošo lauku infrastruktūru, lai apturētu ekonomisku un sociālu lejupslīdi un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos.
- **4.ass. LEADER pieejas īstenošana.** LEADER ir mērķtiecīgas un savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstības veicināšanai. Viens no LEADER pieejas principiem ir augšupējā pieeja, kad iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu risināšanā (Latvijas lauku attīstības programma..., bez dat).

1.attēls. Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam struktūra (Latvijas lauku tīkls, bez dat.)

„Lauku attīstības programmas ietvaros ar LEADER pieeju ir iespējams pieteikties ne tikai 4.ass, bet arī 1. un 3.ass pasākumiem – galvenais nosacījums ir konkurētspējas veicināšana, lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā (Latvijas lauku tīkls, bez dat.)”. Lai gan teorētiski ar LEADER pieeju var apgūt ELFLA finansējumu atbilstoši 1. ass, 3.ass un 4.ass mērķiem, tomēr 1.ass un 3.ass pasākumu ieviešanu regulējošie Latvijas normatīvie akti neveicina izmantot LEADER pieeju.

Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 4.ass atbalsts tiek piešķirts vietējām rīcības grupām un galvenie prioritārie virzieni ir noteikti:

- vietējās attīstības stratēģijas;
- konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā un Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā;
- starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība;

- vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana (Lauku atbalsta dienests, bez dat.).

Balstoties uz Lauku attīstības programmu 2007.-2013.gadam, Zemkopības ministrija ir izstrādājusi normatīvos aktus, kuros tiek detalizēti nosacījumi programmā paredzēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanai.

Uz 4.ass „LEADER pieejas īstenošana” prioritārajiem virzieniem attiecas sekojoši Ministru Kabineta noteikumi:

- 2008.gada 7.jūlija MK noteikumi Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai”;
- 2009.gada 14.jūlija MK noteikumi Nr.783 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku un zivsaimniecības attīstībai”;
- 2011.gada 8.marta MK noteikumi Nr.185 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu vietējo rīcības grupu darbības nodrošināšanai, prasmju apguvei un teritorijas aktivizēšanai”;
- 2011.gada 4.oktobra MK noteikumi Nr.764 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai pasākumā „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” un pasākumā „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā””;
- 2011.gada 20.septembra MK noteikumi Nr.726 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējām rīcības grupām starpvalstu sadarbībai”.

1.2. LEADER pieejas īstenošana ar Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalstu

Latvijas reģionos vērojamas būtiskas atšķirības, kas skar vides un saimnieciskās darbības iespējas. Atšķirības novērojamas teritoriju nevienmērīgā ekonomiskajā attīstībā un saimnieciskajā aktivitātē, nodarbinātības un bezdarba līmenī, iedzīvotāju ienākuma līmenī, sociālās un kultūras dzīves attīstības procesos. „Reģionu iedzīvotāju ekonomisko rīcībspēju nosaka vēsturiski izveidojušās uzņēmējdarbības tradīcijas un nozares struktūra. Zivsaimniecības nozare Latvijā pārstāv trīs galvenās darbības sfēras - zvejniecību, zivju apstrādi un akvakultūru” (LR Zemkopības ministrija, 2010).

„Lielākais zivsaimniecībā nodarbināto īpatsvars ir Kurzemes reģionā – 45,3 % un Vidzemē – 36,6 % no visiem zivsaimniecībā nodarbinātajiem. Arī kopējā nodarbināto skaitā šajos rajonos zivsaimniecībā nodarbinātie veido augstāku īpatsvaru kā vidēji valstī, tas ir virs 1 %. Īpaši jāatzīmē Cēsu, Daugavpils, Kuldīgas, Liepājas, Limbažu, Ogres, Rēzeknes, Rīgas, Talsu,

Tukuma, Valmieras un Ventspils rajonu teritorijas. No zvejniecības, zivju apstrādes un akvakultūras sektora sekmīgas darbības visvairāk ir atkarīgi piekrastes apgabali, kas zvejas iespēju samazināšanās gadījumā tiks visvairāk negatīvi ietekmēti, kā arī teritorijas valsts iekšienē, jo attālums no galvaspilsētas un izteiktā uzņēmējdarbības koncentrēšanās Rīgā atstāj novārtā perifēriju. Līdz ar to ne īpaši stabilā sociālekonomiskā situācija laukos ierobežo iespēju zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās attīstīt citus alternatīvus uzņēmējdarbības veidus. Zivsaimniecībai nozīmīgo reģionu platība aizņem 49,5 % no valsts kopējās teritorijas” (LR Zemkopības ministrija, 2010).

Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam Latvijā pirmo reizi ar LEADER pieeju tiek īstenoti pasākumi arī no Eiropas Zivsaimniecības fonda.

Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam finansējuma sadalei ir noteikti četri prioritārie virzieni (sk. 2.attēlu). Katram prioritārajam virzienam ir norādīts mērķis, pasākumu kopums, kas palīdz šo mērķi sasniegt, un ir noteikts finansējums:

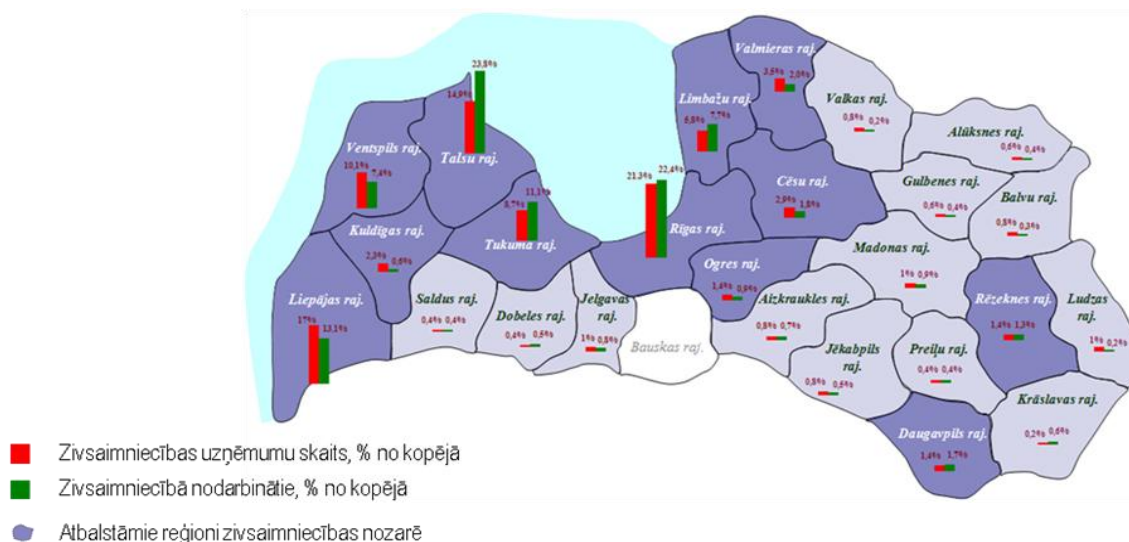
- **1.prioritārais virziens: Pasākumi Kopienas zvejas flotes sabalansēšanai.** Galvenais mērķis ir „zvejniecības kā konkurētspējīgas un stabilas zivsaimniecības jomas attīstība, uzlabojot zvejas flotes ekonomisko dzīvotspēju un sabalansējot tās kapacitāti ar Latvijai pieejamiem zivju resursiem” (LR Zemkopības ministrija, 2010);
- **2.prioritārais virziens: Akvakultūra, zveja iekšējos ūdeņos, zivsaimniecības un akvakultūras produktu apstrāde un mārketinga.** Galvenais mērķis ir „veicināt videi draudzīgas akvakultūras produkcijas audzēšanu, kas nodrošina akvakultūras uzņēmējdarbības attīstību un iekšējo ūdeņu zivju resursu ilgtspējīgas izmantošanas iespējas, kā arī tehnoloģiski modernu, konkurētspējīgu, ar izglītotu darbaspēku nodrošinātu zivju apstrādes uzņēmumu attīstību kvalitatīvas, drošas un augstas pievienotās vērtības produkcijas ražošanai saskaņā ar ES iekšējā un ārējā tirgus prasībām” (LR Zemkopības ministrija, 2010);
- **3.prioritārais virziens: Kopējās ieinteresētības pasākumi.** Galvenais mērķis ir „zivsaimniecības nozares ilgtspējīga attīstība un tās ekonomiskās efektivitātes palielināšana atbalstot kopējas ieinteresētības pasākumus, kurās ieviešanas rezultāts ir nozīmīgs un pieejams plašākam zivsaimniecības nozares pārstāvju lokam un kuri sekmē Kopējās Zivsaimniecības politikas mērķu sasniegšanu” (LR Zemkopības ministrija, 2010);
- **4.prioritārais virziens: Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība.** Galvenais mērķis ir „ilgtspējīgi attīstīt un uzlabot dzīves kvalitāti tajos ar zivsaimniecību saistītajos reģionos, kuru stratēģija ir saskaņā ar Stratēģisko plānu un ar kuru veicina reģiona

nodarbinātības, konkurētspējas, dzimumu līdztiesības attīstību, kā arī inovāciju ieviešanu un reģionālo un starptautisko sadarbību” (LR Zemkopības ministrija, 2010).

2.attēls. Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam struktūra

Ceturtā prioritārā virziena „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” atbalsts tiek piešķirts vietējām rīcības grupām un pasākumi tiek īstenoti ar LEADER pieeju (sk. 2.attēlu). Ceturtā prioritārā virziena ietvaros Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējums tiek novirzīts zivsaimniecībai nozīmīgajām teritorijām Latvijā, kas noteiktas saskaņā ar Zivsaimniecības nozares stratēģisko plānu 2007.-2013.gadiem (sk.3.attēlu).

3.attēls. Zivsaimniecībai nozīmīgās teritorijas Latvijā (LR Zemkopības ministrija, 2010)

Eiropas Zivsaimniecības fonda 4.prioritārā virziena „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” pasākumi ir:

- teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana (stratēģijas);
- teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana. „Pasākuma mērķis ir veicināt maza mēroga infrastruktūras, kā arī ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu un dažādot nodarbošanās iespējas zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, lai saglabātu apdzīvotību un teritorijas pievilcību” (Lauku atbalsta dienests, bez dat.);
- vietējo rīcības grupu darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritoriju aktivizēšana;
- starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība.

Balstoties uz Rīcības programmu Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam, Zemkopības ministrija ir izstrādājusi normatīvos aktus, kuros tiek detalizēti nosacījumi Rīcības programmā paredzēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanai.

Ieviešot 4.prioritārā virziena „Zivsaimniecības reģionu ilgtspējīga attīstība” pasākumus, jāievēro sekojoši Ministru Kabineta noteikumi:

- 2009.gada 14.jūlija MK noteikumi Nr.783 “Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku un zivsaimniecības attīstībai”;
- 2009.gada 27.janvāra MK noteikumi Nr.78 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā Eiropas Zivsaimniecības fonda pasākumiem zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju attīstības stratēģiju īstenošanai”;
- 2008.gada 7.jūlija MK noteikumi Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai”;
- 2011.gada 20.septembra MK noteikumi Nr.726 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējām rīcības grupām starpvalstu sadarbībai”.

Zivsaimniecības vietējām rīcības grupām ir jānodrošina nošķirtība starp Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas zivsaimniecības fonda rīcībām. Nedrīkst pieļaut, ka vienām un tām pašām rīcībām var saņemt atbalstu no abiem fondiem.

Gan Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, gan Eiropas Zivsaimniecības fonda apguvi regulējošajos Ministru Kabineta noteikumos ietvertie nosacījumi ierobežo vietējo iedzīvotāju „brīvo” iniciatīvu, to ieliekot „rāmī”, t.i., normatīvajos aktos noteiktās attiecināmās

izmaksas un aktivitātes ne vienmēr ir atbilstošākās tiem risinājumiem, kas nepieciešami, lai reaģētu uz aktuālām vietējām vajadzībām. Šāds valsts pārvaldes ietekmes veids uz vietējā līmeņa procesiem, „kropļo” LEADER pieeju pēc būtības, jo vietējo rīcības grupu teritorijas un vajadzības ir atšķirīgas. Turpmāk atbalsta plānošana ar LEADER iniciatīvu jānodrošina elastīgāka un daudzveidīgāka, nepieļaujot normatīvajos aktos ietvert nosacījumus, kas ierobežo integrētās pieejas īstenošanu vietējā teritorijā.

1.3. Vietējo rīcības grupu darbība Latvijā

LEADER iniciatīvas ieviešanas procesā svarīgs aspekts ir vietējās rīcības grupas. Vietējā rīcības grupas galvenā funkcija ir veiksmīgi integrēt lauku kopienas Eiropas Savienības finansējuma piedāvāto iespēju izmantošanas procesā. Vietējās rīcības grupas uzdevumi ir izstrādāt un īstenot vietējo attīstības stratēģiju, pieņemt lēmumus par šīs stratēģijas virzību un saturu, sniegt informāciju iedzīvotājiem par atklātajiem projektu konkursiem, sniegt konsultācijas projektu rakstīšanas procesā, izvērtēt projekta pieteikumu par atbilstību vietējās attīstības stratēģijai un iesniegt projektu pieteikumus Lauku atbalsta dienestā izvērtēšanai un finansējuma piešķiršanai. Lai rosinātu diskusiju par vietējo rīcības grupu teritorijās notiekošajiem procesiem un lauku dzīvotspēju, ir nepieciešams apzināt pašreizējo situāciju Latvijā.

„Vietējā rīcības grupa ir iedarbīgs līdzeklis ilgtspējīgas attīstības veicināšanā šādu iemeslu dēļ:

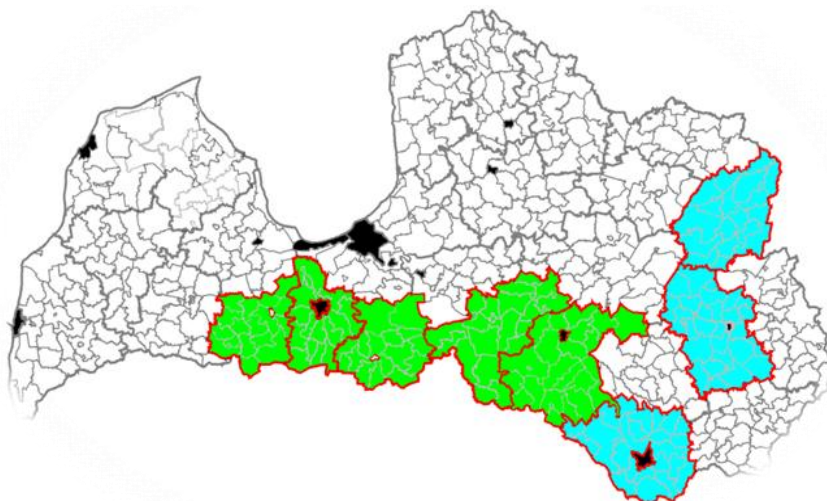
- vietējā rīcības grupa koncentrē un apvieno cilvēkresursus un finanšu resursus, kas pieejami valsts, privātajā, pilsoniskās sabiedrības un brīvprātīgo organizāciju sektorā;
- vietējā rīcības grupa apvieno vietējos dalībniekus kolektīvos projektos un vairāknozaru darbībās, lai panāktu sinerģiju, kopīgu idejisko pamatu un kritisko masu, kas vajadzīga, lai uzlabotu teritorijas ekonomisko konkurētspēju;
- samazinot konfliktu iespējamību un veicinot risinājumu rašanu sarunu ceļā ar apspriežu un debašu palīdzību, vietējā rīcības grupa pastiprina dialogu un sadarbību starp dažādiem lauku teritoriju dalībniekiem, kuriem bieži ir maz pieredzes kopīgā sadarbībā;
- izmantojot mijiedarbību starp dažādiem partneriem, vietējā rīcības grupa veicina pielāgošanās un pārmaiņu procesu lauksaimniecības nozarē (piemēram, augstvērtīgi produkti, pārtikas aprīte), vides jautājumu integrēšanu lēmumu pieņemšanas procesā, lauku ekonomikas dažādošanu un dzīves kvalitātes uzlabošanu” (Eiropas Komisija, 2006).

Vietējā rīcības grupa ir likumīgi reģistrēta un tā darbojas noteiktā lauku teritorijā ar iedzīvotāju skaitu robežās no 5 līdz 65 tūkstošiem. „Vietējās rīcības grupas jāapvieno valsts un privātā sektora partneri, jānodrošina labs līdzsvars un jāpārstāv visas esošās vietējās interešu grupas no dažādiem attiecīgās teritorijas sociālekonomiskiem sektoriem. Lēmumu pieņemšanas līmenī privātiem partneriem un apvienībām jāpārstāv vismaz 50% no vietējās partnerības” (Eiropas Komisija, 2006).

No 2000. līdz 2003.gadam Latvijā bija pieejama Lielbritānijas valdības finansēta Baltijas Lauku Partnerības Programma, kuras ietvaros, tika izveidotas trīs partnerības Balvu, Daugavpils un Rēzeknes rajonos (sk.4.attēlu).

No 2004. līdz 2005.gadam tika realizēts Zemgales attīstības aģentūras PHARE projekts „Lauku partnerības vietēju problēmu risināšanai Baltijas jūras reģionā”. Tā „ietvaros tika izveidotas piecas partnerības – Bauskas, Jelgavas, Dobeles, Aizkraukles un Jēkabpils rajonā (sk. 4.attēlu), savukārt pašu iniciatīvas rezultātā izveidojās Talsu partnerība” (LR Zemkopības ministrija, 2006).

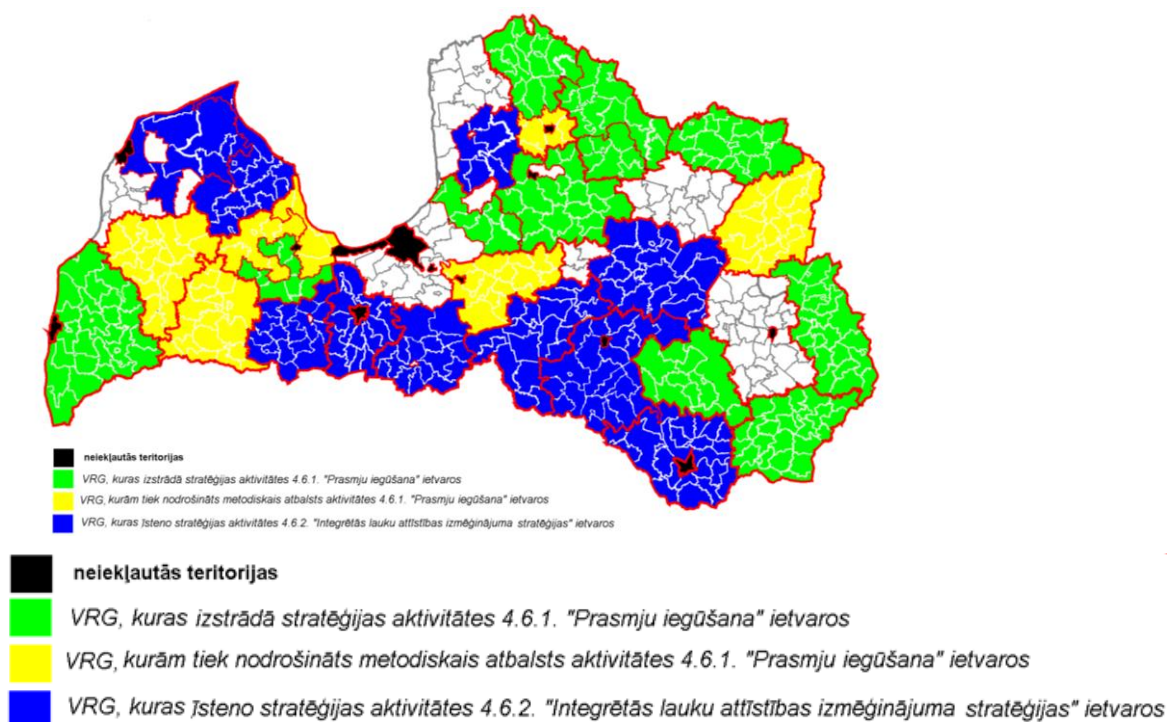

4.attēls. Pirmās vietējās rīcības grupas Latvijā (Kudiņš, 2010)

„2004.gadā, uzsākot īstenot Vienotā programmdokumenta (2004–2006) pasākumu „Vietējo rīcību attīstība (LEADER+ veida pasākums)”, Latvijā lauku teritorijā darbojās 9 partnerības, kuras tika izveidotas starptautisko projektu ietvaros vai pašu iniciatīvas rezultātā un ieguvušas pieredzi projektu konkursu organizēšanā” (LR Zemkopības ministrija, 2006).

LEADER+ veida pasākuma ietvaros Zemkopības ministrija sadarbojoties ar sociālajiem partneriem – Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Lauku forumu u.c., veica skaidrojošo darbu un sniedza atbalstu jaunu partnerību veidošanā. „Tā rezultātā 2006.gada beigās tika apstiprinātas septiņpadsmit vietējās rīcības grupas, kuras saņēma atbalstu integrēto lauku attīstības

izmēģinājumu stratēģiju īstenošanai 2007. un 2008.gadā. Savukārt vienpadsmit vietējām rīcības grupām un to teritorijās esošajām iniciatīvas grupām 2007.gadā tika nodrošinātas mācības un metodiskais atbalsts uz vietējām vajadzībām balstītu attīstības stratēģiju izstrādē programmēšanas periodam no 2007.-2013.gadam” (LR Zemkopības ministrija, 2006). „Programmēšanas periodā no 2004.-2006.gadam LEADER+ veida pasākuma ietvaros Latvijā darbojās divdesmit astoņas vietējās rīcības grupas, kuru darbības teritorija aptver aptuveni 83% no Latvijas lauku teritorijas, kas atbilsts LEADER nosacījumiem” (sk. 5.attēlu) (Sproģe, bez dat.).

5.attēls. Vietējās rīcības grupas Latvijā plānošanas periodā 2004.-2006.gadam (Sproģe, bez dat.)

„Plānošanas periodā 2004.-2006.gadam Latvijā LEADER+ veida pasākums tika īstenots, saņemot Eiropas lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) Virzības daļas atbalstu:

- 4.6.1. aktivitāte nacionālā programma “Prasmju iegūšana” kopējais finansējums bija 489 641 LVL;
- 4.6.2. aktivitāte “Integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas” kopējais finansējums bija 1 650 000 LVL” (Kudiņš, 2010).

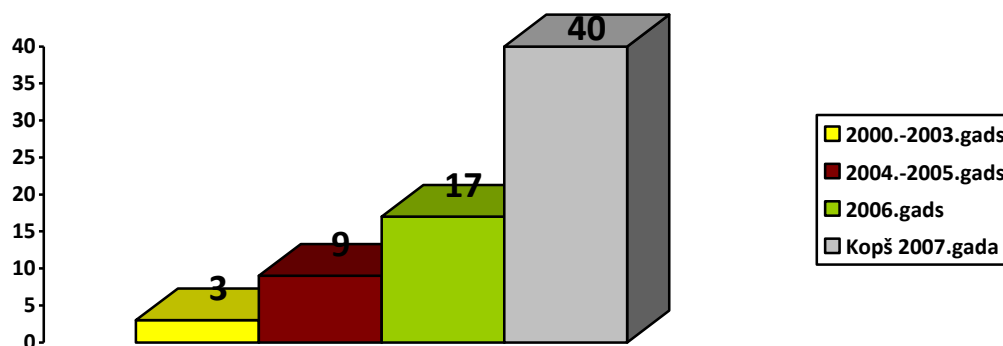
Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam Latvijā darbojas četrdesmit vietējās rīcības grupas, kas vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai saņem atbalstu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (sk. 6.attēlu un 1.pielikumu „Vietējās rīcības grupas Latvijā”).

6.attēls. Vietējās rīcības grupas Latvijā plānošanas periodā 2007.-2013.gadam (Vietējās rīcības grupas Latvijā..., 2012)

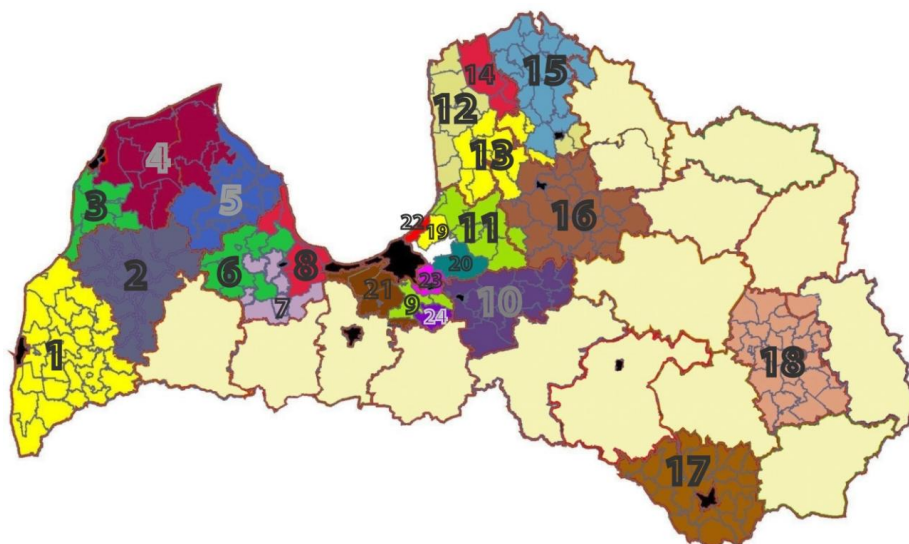
Visas 40 vietējās rīcības grupas aptver gandrīz visu Latvijas teritoriju – izņēmumi ir vienīgi valsts galvaspilsēta Rīga un citas lielākās valsts pilsētas (Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera, Ventspils, Cēsis, Ogre, Salaspils, Talsi, Tukums), kā arī Garkalnes novads. Vietējo rīcības grupu darbības principu var uzskatīt par sava veida nodrošinājumu, kas novērš iespējamo resursu centralizāciju lielajos centros. Administratīvi teritoriālā iedalījuma kontekstā lauku iedzīvotāji resursu koncentrāciju lielajās pilsētās bieži vien uzskata par draudu lauku attīstībai.

Vietējo rīcības grupu Latvijā izveidošanās gaita uzskatāmi redzama 7.attēlā.

7.attēls. Vietējo rīcības grupu Latvijā izveidošanās gaita; VRG skaits

Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam no pieminētajām četrdesmit vietējām rīcības grupām divdesmit četras ir Zivsaimniecības vietējās rīcības grupas, kas ir saņēmušas atbalstu vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai arī no Eiropas Zivsaimniecības fonda (sk.8.attēlu).

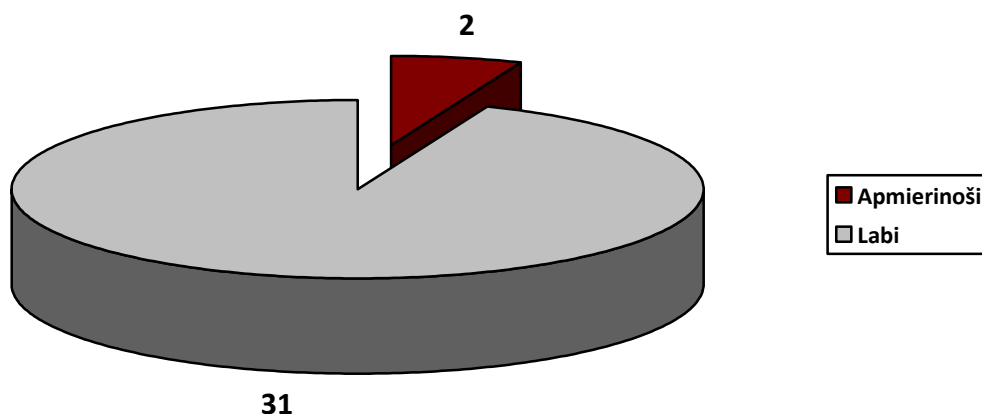

8.attēls. Zivsaimniecības vietējās rīcības grupas Latvijā (Zivsaimniecības vietējās rīcības grupas..., 2012)

Zivsaimniecību vietējo rīcības grupu aktivitātes balstās uz katras konkrētās teritorijas zivsaimniecības tradīcijām, īpatnībām un iespējām.

Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējums vietējām rīcības grupām tika sadalīts balstoties uz kritēriju - iedzīvotāju skaits vietējās rīcības grupas teritorijā. Šāda finansējuma sadales pieeja ir radījusi situāciju, kad liela daļa no lauku un zivsaimniecības attīstībai paredzētā finansējuma tiek ieguldīts teritorijās, kas ir ekonomiski attīstītākas un atrodas lielo pilsētu ietekmes zonā. Līdz ar to, teritorijām, kuru attīstībai ir nepieciešami lielāki finanšu resursi attīstības problēmu risināšanai, tie trūkst.

2012.gada janvārī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs veica rīcības grupu aptauju par LEADER iniciatīvu. „No 40 vietējām rīcības grupām, aptaujas anketu aizpildīja 33. No šīm VRG 58% atzina, ka, veicot savus izvirzītos uzdevumus lauku teritoriju attīstībā, izmanto tikai Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda līdzekļus, un tikai daži arī citu finansējumu – Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmu (ERAF), Eiropas Sociālā fonda, Norvēģijas un Nīderlandes sadarbības programmas un vietējo pašvaldību atbalstu” (Latvijas Lauku konsultāciju..., 2012).

9.attēls. *Kā jūs vērtējat savas vietējās rīcības grupas sadarbību ar pašvaldību?*

Pozitīvi, ka 94% no vietējām rīcības grupām kā labu vērtē savu sadarbību ar vietējo pašvaldību, un tikai 6% – apmierinoši (sk.9.attēlu). Projektu administrēšanai paredzētā finansējuma apjomu vietējās rīcības grupas vērtē krietni atšķirīgāk. No tām 45% uzskata, ka finansējums ir pietiekams, taču sekmīgu vietējo rīcības grupu darbības nodrošināšanu ierobežo normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi. 28% grupas ir pārliecinātas, ka finansējums ir nepietiekams sekmīgai vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšanai, bet 15% atbild, ka tas ir pietiekams. Viena no atbildēm skan: šobrīd pietiekams, taču, ja plānots strādāt ar vēl citiem fondiem, tad tas būs nepietiekams (Latvijas Lauku konsultāciju..., 2012).

„Vai LEADER iniciatīvas aktivitātēs vajadzētu iekļaut arī pilsētas, kurās ir vairāk nekā 15 tūkstoši iedzīvotāju, 84% atbildēja noraidoši, par iemeslu minot to, ka LEADER iniciatīva paredzēta lauku teritorijām un to iedzīvotājiem, nevis pilsētu iedzīvotājiem” (Latvijas Lauku konsultāciju..., 2012).

2.BIEDRĪBAS „DARĪSIM PAŠI!” DARBĪBAS IZVĒRTĒJUMS

2.1.Biedrības „Darīsim paši!” darbības teritorijas raksturojums

Biedrība “Darīsim paši!” darbojas bijušā Kuldīgas rajona teritorijā (sk. 10.attēlu), kas šobrīd ietver 3 novadus:

Kuldīgas novads

„Kuldīgas novada pašvaldība tika izveidota 2009.gada 27.jūlijā, apvienojoties Kuldīgas pilsētas pašvaldībai, Ēdoles pagasta, Gudenieku pagasta, Īvandes pagasta, Kabiles pagasta, Kurmāles pagasta, Laidu pagasta, Padures pagasta, Pelču pagasta, Rendas pagasta, Rumbas pagasta, Snēpeles pagasta, Turlavas pagasta, Vārmes pagasta pašvaldībām. Kuldīgas novads attiecīgi sastāv no 14 teritoriālajām vienībām. Par Kuldīgas novada administratīvo centru noteikta Kuldīgas pilsēta” (Kuldīgas novada dome, 2010).

Skrundas novads

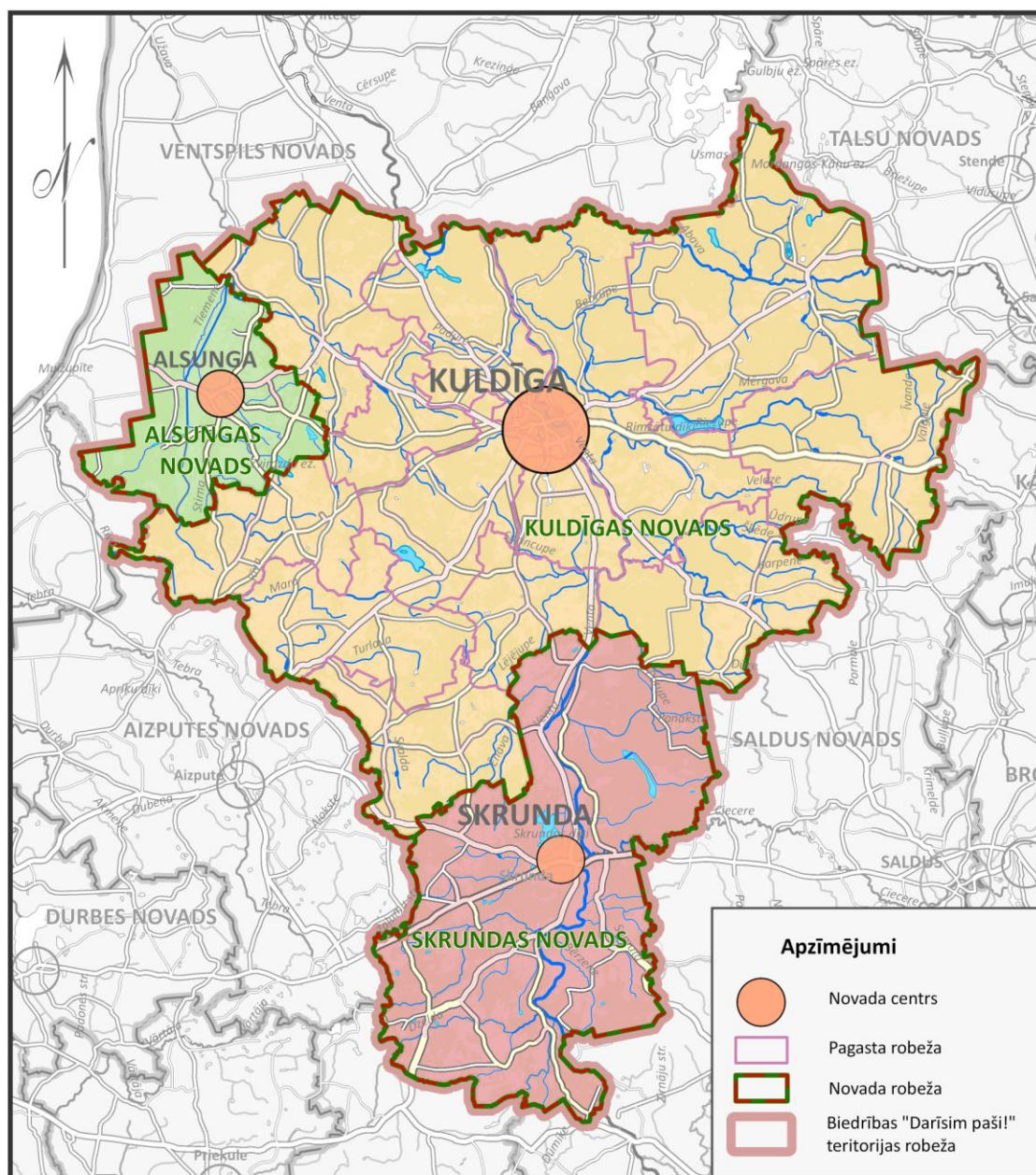

Skrundas novada pašvaldība tika izveidota 2009.gada 1.jūlijā, apvienojoties Skrundas pilsētas ar lauku teritoriju, Nīkrāces pagasta, Raņķu pagasta un Rudbāržu pagasta pašvaldībām. Skrundas novads sastāv no 4 teritoriālajām vienībām. Par Skrundas novada administratīvo centru noteikta Skrundas pilsēta.

Alsungas novads

Alsungas novada dome tika izveidota 2009.gada 1.jūlijā Alsungas pagasta ietvaros. „Alsungas apkārtnē stipri pauguraina, uzkalni mijas ar ielejām un gravām – Rietumkurzemes augstiene pāriet Piejūras zemienē. Vietējos iedzīvotājus sauc par suitiem. Šādi dēvē arī Jūrkalnes, Gudenieku un Basu iedzīvotājus, bet Alsungu uzskata par visu suitu „galvaspilsētu”” (Celmiņš, 1990).

10.attēls. Biedrības „Darīsim paši!” darbības teritorija

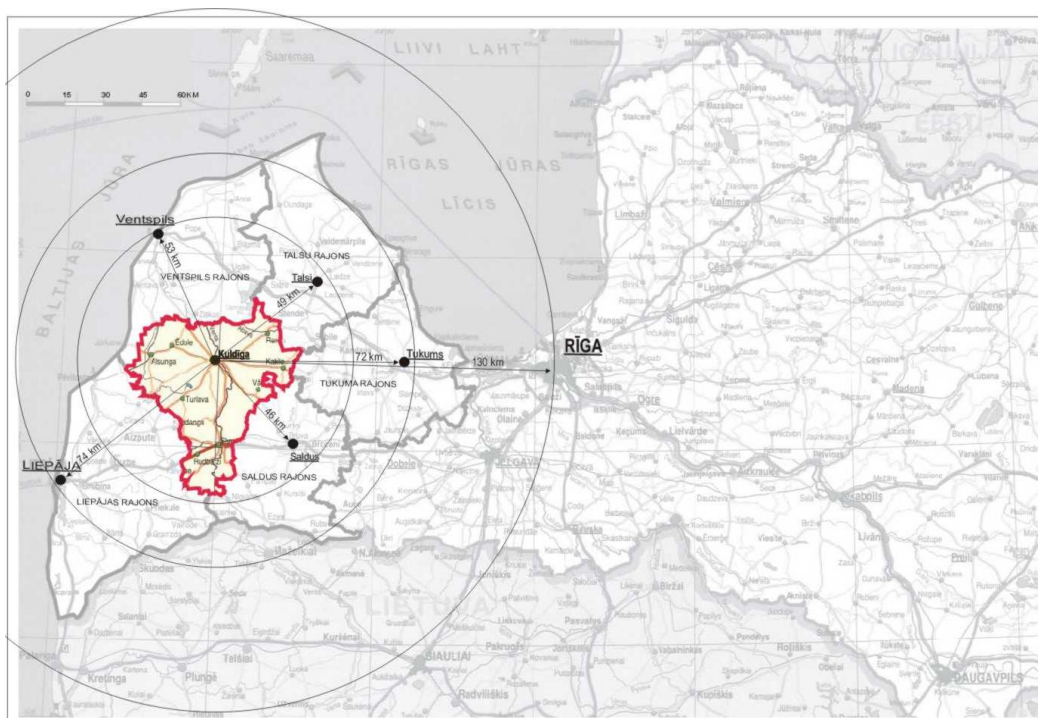
„Bijušais Kuldīgas rajons ir viens no maz urbanizētajiem Latvijas administratīvajiem rajoniem. Tas ietver divas pilsētas – Kuldīgu un Skrundu, turklāt Skrunda ieguva pilsētas statusu tikai 1996.gadā. Padomju laikā Skrundai un Alsungai bija pilsētciemata statuss. Likvidējot šo apdzīvoto vietu kategoriju, Skrunda un Alsunga kļuva par ciemiem – lauku pagastu centriem, taču vēlāk Skrunda ieguva pilsētas statusu atbilstoši iedzīvotāju skaitam un funkcijām” (VARAM, 2001).

Biedrība „Darīsim paši!” reģistrēta 2006. gada 21.septembrī un bijušā Kuldīgas rajona teritorijā darbojas kā vietējā rīcības grupa jeb vietējā partnerība.

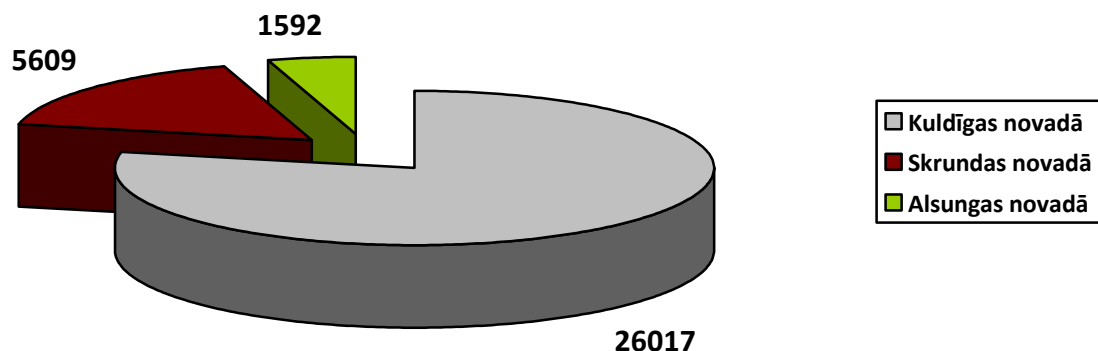
„Biedrības vīzija ir kvalitatīvas dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšana visiem teritorijas iedzīvotājiem” (Biedrība „Darīsim paši!”, 2008).

Divi galvenie centri biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ir Kuldīga un Skrunda, trešais centrs – Alsunga. Šie centri ap sevi veido ietekmes (kooperācijas, centrniecības) zonas, kas ir pāraugušas atsevišķu administratīvo teritoriju (novadu) līmeni. Vienlaikus gan Alsunga, gan Skrunda savā ietekmes zonā daļēji ietver arī teritorijas ārpus biedrības „Darīsim paši!” teritorijas robežām, bet atsevišķas biedrības „Darīsim paši!” teritorijas tiecas uz centriem, kas atrodas ārpus biedrības teritorijas.

11.attēls. Biedrības „Darīsim paši!” atrašanās vieta Latvijā (Biedrība „Darīsim paši!”, 2008)

Biedrības „Darīsim paši!” teritorija atrodas Latvijas rietumu daļā abpus Ventai. Darbības teritorija aizņem 2499,9 km² lielu platību un robežojas ar vietējo rīcības grupu „Liepājas rajona partnerība”, „Seši krasti”, Ziemeļkurzemes biznesa asociācija”, „Talsu rajona partnerība”, „Kandavas rajona partnerība”, „Saldus rajona attīstības biedrība” darbības teritorijām. Biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ietilpst divas pilsētas: Kuldīga un Skrunda. „Biedrības „Darīsim paši!” novietojums vēsturiskā Kurzemes reģiona centrālajā daļā un vēsturiski izveidojies transporta tīkls sekmē citu reģiona apdzīvoto vietu sasniedzamību” (sk.11.attēlu) (Biedrība „Darīsim paši!”, 2008).

12.attēls. Patstāvīgo iedzīvotāju skaits sadalījumā pa novadiem 2013.gada beigās
(www.pmlp.gov.lv)

2013.gadā beigās biedrības „Darīsim paši!” teritorijas iedzīvotāju kopskaits bija 33218 iedzīvotāji (sk.12.attēlu). No tiem 78% dzīvo Kuldīgas novadā, 17% - Skrundas novadā, savukārt tikai 5% no biedrības „Darīsim paši!” teritorijas iedzīvotāju kopskaita ir Alsungas novada iedzīvotāji.

1.tabula

Iedzīvotāju skaits sadalījumā pa teritoriālajām vienībām 2013.gada beigās (www.pmlp.gov.lv)

Novads	Teritoriālā vienība	Iedzīvotāju skaits
Kuldīgas novads	Kuldīgas pilsēta	12123
	Ēdoles pagasts	940
	Gudenieku pagasts	721
	Īvandes pagasts	404
	Kabiles pagasts	831
	Kurmāles pagasts	2129
	Laidu pagasts	1187
	Padures pagasts	1111
	Pelču pagasts	1078
	Rendas pagasts	1057
	Rumbas pagasts	1640
	Snēpeles pagasts	773
	Turlavas pagasts	954
	Vārmes pagasts	1069
	Alsungas pagasts	1592
Skrundas novads	Skrundas pilsēta	2313
	Skrundas pagasts	1122
	Raņķu pagasts	469
	Rudbāržu pagasts	1026
	Nīkrāces pagasts	679
Kopā		33218

Biedrības „Darīsim paši!” Statūtos noteiktie darbības mērķi ir:

1. dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos, pakalpojumu sasniedzamības un kvalitātes uzlabošana lauku iedzīvotājiem;
2. vērtības pievienošana vietējiem produktiem, ar sabiedrisko pasākumu palīdzību veicinot tirgus pieejamību maza apjoma ražošanas uzņēmumu produkcijai;
3. jaunu tehnoloģiju izmantošana lauku apvidu piedāvātās produkcijas un pakalpojumu konkurētspējas paaugstināšanai (Biedrības „Darīsim paši!” statūti, 2006).

Biedrības „Darīsim paši!” organizatoriskās pārvaldes struktūras veidota pēc shēmas, kas redzama 2.tabulā.

2.tabula

Biedrības “Darīsim paši!” organizatoriskā pārvaldes struktūra (Biedrība „Darīsim paši!”, 2008)

Pārvaldes institūcijas	Lēmēj institūcija	Augstākā lēmēj institūcija – biedru sapulce	
		Pārstāvju lēmēj institūcija: Padome	
		ELFLA partnerība	EZF partnerība
		ELFLA projektu vērtēšanas komisija	EZF projektu vērtēšanas komisija
	Izpildinstitūcija	Izpildinstitūcija - koordinators	
		Administratīvais vadītājs	Administratīvais vadītājs
		Finanšu vadītājs	Finanšu vadītājs

Biedrības „Darīsim paši!” Padome sastāv no 3 pašvaldību pārstāvjiem, 3 ekonomiskajiem partneriem un 3 sociāliem partneriem:

Pašvaldību pārstāvji	Inga Bērziņa – Kuldīgas novada pašvaldība Zane Eglīte – Skrundas novada pašvaldība Santa Kreičmane – Alsungas novada dome
Ekonomiskie partneri	Daiga Bitiniece – SIA Jaunais Kurzemnieks Valdis Plaudis – Zivju audzētava “Pelči” Jānis Bušers – ZS “Zāgkalni”
Sociālie partneri	Laura Grīnberga – biedrība “Kuldīgas mežu īpašnieku apvienība” Indra Āboliņa – fiziska persona (pārstāv lauksaimnieku intereses) Klāvs Svilpe – biedrība “SDK jaunieši”

Biedrība „Darīsim paši!” Vietējo attīstības stratēģiju īsteno ar LEADER pieeju, administrējot piešķirtos finanšu resursus no Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un no Eiropas zivsaimniecības fonda. Lai tiktu nodrošināta abu fondu nošķirtība, padome ir

„sadalīta” Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) partnerībās (sk. 3.tabulu).

3.tabula

2012.gada 27.marta biedrības kopsapulcē apstiprinātais ELFLA un EZF partnerību sastāvs

Partnerība	Partnerības sastāvs
Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai partnerība	Inga Bērziņa – Kuldīgas novada pašvaldība
	Zane Eglīte – Skrundas novada pašvaldība
	Santa Kreičmane – Alsungas novada dome
	Daiga Bitiniece – SIA Jaunais Kurzemnieks
	Indra Āboliņa– fiziska persona (pārstāv lauksaimnieku intereses)
	Laura Grīnberga – biedrība “Kuldīgas mežu īpašnieku apvienība”
	Klāvs Svilpe – biedrība “SDK jaunieši”
Eiropas Zivsaimniecības fonda partnerība	Inga Bērziņa – Kuldīgas novada pašvaldība
	Zane Eglīte – Skrundas novada pašvaldība
	Santa Kreičmane – Alsungas novada dome
	Valdis Plaudis – z/a “Pelči”
	Jānis Bušers – ZS “Zāgkalni”
	Klāvs Svilpe – biedrība “SDK jaunieši”

Stratēģijas galvenie risināmie uzdevumi ir mazināt starp Latvijas reģioniem pastāvošās atšķirības visa veida pakalpojumu kvalitātē un sasniedzamībā, atpūtas un aktīvā dzīvesveida pakalpojumu klāsta dažādošana, t.sk., izmantojot vietējos kultūrvēsturiskos un dabas resursus, radīt iespējas iedzīvotājiem nodarboties ar dažāda veida un līmeņa fiziskajām aktivitātēm, tādējādi attīstot katra cilvēka garīgo un fizisko potenciālu (Biedrība „Darīsim paši!”, 2008).

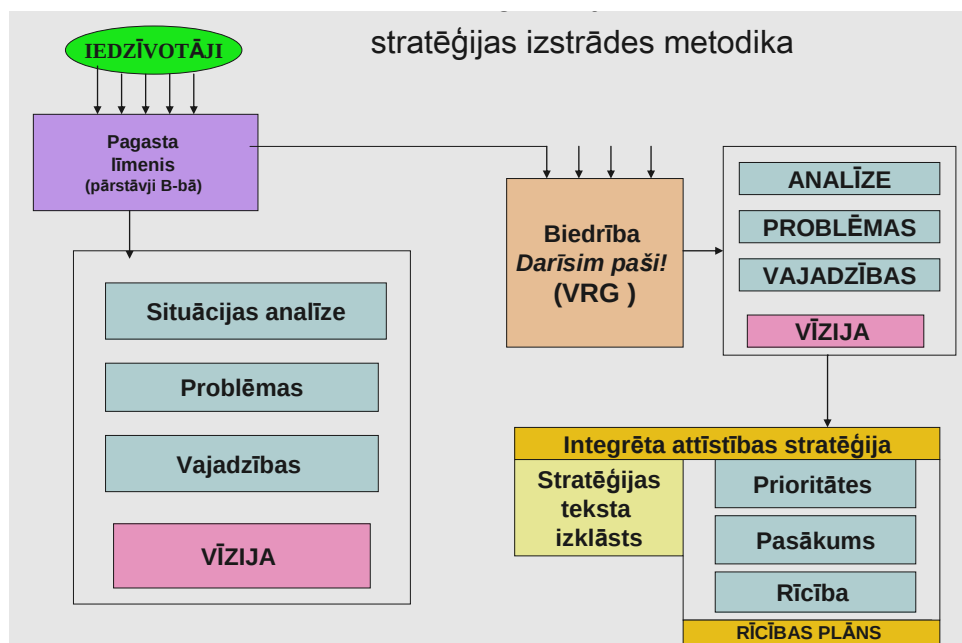
2.2. Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas izstrādes procesa analīze

Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģija tika izstrādāta 2008.gadā balstoties uz 2008.gada 7.jūlija MK noteikumos Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai” noteikto.

Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas izstrādes gaitu koordinēja biedrības „Darīsim paši!” koordinators Uldis Ante. Koordinators pieaicinot biedrības biedrus Daci Strazdiņu un Terēzu Strautu, izveidoja stratēģijas izstrādes darba grupu. Izvēlētā stratēģijas izstrādes taktika un metodes ievērojami atviegloja darbu pie stratēģijas teksta daļas un Rīcības

plāna izstrādes. Notikušie informatīvie semināri un tikšanās ar vietējām iniciatīvas grupām pagastos palīdzēja vietējiem aktīvistiem labāk izprast LEADER pieejas būtību un saredzēt savas iespējas ideju realizācijā. Tomēr iedzīvotāju aktivitāte dažos pagastos (Raņķi, Kurmāle, Renda) bija zema. Lielāku ieinteresētību varēja vēlēties arī no pagastu vadītāju puses, organizējot vietējo aktīvistu kopā sanākšanu un tikšanos ar biedrības pārstāvjiem.

Par pamatu vietējās attīstības stratēģijas izstrādē tika pielietota LEADER pieejas metodes īstenošanas princips vietējā līmenī (sk. 13.attēlu).

13.attēls. Vietējās attīstības stratēģijas izstrādes metodika (Biedrība „Darīsim paši”, 2008)

Stratēģijas izstrādes procesā tika iesaistīti darbības teritorijas iedzīvotāji. Lai sekmētu ideju rašanos un izskaidrotu vietējiem dalībniekiem LEADER pieejas būtību un iespējas biedrības „Darīsim paši!” pārstāvji ieradās pie kopienu iniciatīvas grupām pašvaldībās. Tādas tikšanās, laika periodā no 2008.gada marta mēneša līdz augustam ieskaitot, notika Nīkrāces, Alsungas, Skrundas, Gudenieku, Turlavas, Ēdoles pagastos. Biedrība organizēja vairākus informatīvos seminārus par LEADER pieejas programmu 2007.-2013.plānošanas periodam iespējām: 2008.gada 7.februārī - rajona pašvaldības sociālajiem darbiniekiem un sociālās aprūpes iestāžu direktoriem, 2008.gada 17.martā – pagastu lauku konsultantiem. 2008.gada 15. un 25.maijā notika semināri pagastu pašvaldību pārstāvjiem biedrībā un biedrību pārstāvjiem par 2009.-2013.g attīstības stratēģijas izstrādi (Biedrība „Darīsim paši”, 2008).

Lai apzinātu teritorijas problēmas, tika veikta SVID analīze nosakot teritorijas stiprās un vājās puses, iespējas un draudus.

Tā kā pašvaldību darbiniekiem un teritorijas vietējiem iedzīvotājiem LEADER pieejas būtība bija sveša, tika izstrādāta un izsūtīta vajadzību un rīcību matrica LEADER pasākumam

(sk. 2.pielikumu „Vajadzību un rīcību matrica LEADER pasākumam”). Saņemot aizpildītas matricas, tika apkopotas iesūtītās idejas. Ideju apkopojumā tika iekļautas arī pagastos apzinātās dažādu sociālo grupu vajadzībās un problēmas, kā arī informācija no esošās sociāli ekonomiskās situācijas analīzes. Diemžēl vietējās attīstības stratēģijā lielu daļu no apzinātajām idejām neiekļāva, jo tās neatbilda Ministru Kabineta noteikumu projektā noteiktajām LEADER pasākumu ietvaros atbalstāmajām aktivitātēm. Līdz ar to tika veikta ideju „filtrēšana”, kas nozīmē, ka viena no galvenajām LEADER pazīmēm – augšupējā pieeja tika kropļota. Pamatojoties uz normatīvos noteikto, tika radītas vietējās attīstības stratēģijas izstrādes procesa pretrunas un vietējās attīstības stratēģijas saturs tika pieskaņots galvenokārt pieejamajam publisko investīciju finansējumam.

Biedrības „Darīsim paši!” vietējā attīstības stratēģija tika izstrādāta saskaņā ar Lauku attīstības programmu 2007. – 2013.gadam un Rīcības programmu Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam (Biedrība „Darīsim paši”, 2008).

Biedrības “Darīsim paši!” izstrādātā stratēģija un tam atbilstošais rīcības plāns tika izstrādāts saskaņā ar Nacionālā attīstības plānā risināmajiem uzdevumiem:

- nodrošināt visa veida pakalpojumu „minimālā groza” izstrādi atbilstoši katra centra līmenim un radīt priekšnosacījumus šo pakalpojumu saņemšanai, vienlaicīgi nosakot par katra pakalpojumu veida nodrošināšanu atbildīgo institūciju;
- mazināt starp Latvijas reģioniem pastāvošās atšķirības visa veida pakalpojumu kvalitātē un sasniedzamībā;
- atpūtas un aktīvā dzīvesveida pakalpojumu klāsta dažādošana, t.sk., izmantojot vietējos kultūrvēsturiskos un dabas resursus;
- radīt iespējas iedzīvotājiem nodarboties ar dažāda veida un līmeņa fiziskajām aktivitātēm, tādējādi attīstot katra cilvēka garīgo un fizisko potenciālu (Biedrība „Darīsim paši”, 2008).

Vietējā attīstības stratēģija atbilst Kurzemes reģiona attīstības stratēģijai un tajā izvirzītajām prioritātēm:

1. stimulēt un dažādot reģionālo ekonomiku un attīstīt ražošanu;
2. pilnveidot reģiona multimodālā transporta un infrastruktūras iespējas;
3. investēt cilvēku resursos un attīstīt inovāciju kultūru;
4. veidot augstas kvalitātes dzīves vidi, saglabāt dabas vidi un sekmēt nomaļo teritoriju attīstību.

Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģija atbilst Ministru kabineta noteikumos noteiktajai vietējās attīstības struktūrai (sk.3.pielikumu „2008.gada 7.jūlija MK noteikumos Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju

īstenošanai” noteiktā vietējās attīstības stratēģijas struktūrā”). Stratēģija sastāv no četrām galvenajām nodaļām:

1. Stratēģiskais plāns, ietverot vietējās rīcības grupas darbības raksturojumu, vietējās rīcības grupas teritorijas situācijas analīzi, vietējās attīstības stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējumu un aprakstu par vietējās rīcības grupas līdzdalību teritorijas attīstībā.
2. Rīcības plāns, ietverot rīcības plānu 2007.-2013.gadam Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam pasākumā „Vietējās attīstības stratēģijas” ietvaros 2009.-2013.gadam un rīcības plānu 2007. - 2013.gadam Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā pasākumā „Teritorijas attīstības stratēģiju īstenošana” 2009.-2013.gadam.
3. To rīcību nošķiršanas apraksts, kurām atbalsts pieejams citu Eiropas Savienības fondu ietvaros.
4. Vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas procedūras, ietverot informāciju par projektu konkursa izsludināšanu un vērtēšanu un vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas uzraudzību un novērtēšanu.

2.3.Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas ieviešanas novērtējums

2.3.1.Biedrības „Darīsim paši! teritorijas attīstības PEST analīze

Ārējās vides raksturojums tapis uz biedrības „Darīsim paši!” teritorijas visu līmeņu plānošanas dokumentu un no tiem izrietošo normatīvo aktu analīzi, kas skar plānošanas periodu no 2007. līdz 2013.gadam. Analizētie dokumenti:

- Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģija 2009.-2013.gadam;
- Kurzemes plānošanas reģiona rīcības plāns 2010.-2013.gadam;
- Kuldīgas plisētas attīstības programma;
- Kuldīgas novada attīstības programmas 1.redakcija;
- Skrundas novada attīstības programmas 1.redakcija;
- Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam;
- Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.-2013.gadam.

Ārējās vides raksturojumam tiek izmantota PEST analīze, kas sniedz pārskatu par politiskajiem, ekonomiskajiem, sociālajiem un tehnoloģiskajiem faktoriem, kas ietekmē

biedrības „Darīsim paši!” vietējās teritorijas attīstību. Veicot PEST analīzi, lielāks uzsvars tiek likts uz minētajos faktoros identificētajiem attīstības šķēršļiem.

4. tabula

Biedrības „Darīsim paši!” teritorijas attīstības PEST analīze

Politiskie faktori	• Likumdošanas nepastāvība. • Pašvaldību īpašumtiesību sakārtošana, lai varētu piesaistīt ES finansējumu. • Birokrātija. • Aktivitātes ierobežojumi noteiktās aizsargājamās teritorijās (piemēram, NATURA 2000 teritorijas, aizsargjoslas). • Dažādas liegumu zonas (kultūras pieminekļu zonas), kas ierobežo saimniekošanas aktivitāti.
Ekonomiskie faktori	• Līdzekļu piesaistes nosacījumi komersantiem. • Apgrozāmo finanšu līdzekļu nepietiekamība. • Publiskā finansējuma zemā atbalsta intensitāte uzņēmējiem – līdz 60%. • Līdzfinansējuma nepieciešamība biedrībām projektu īstenošanai. • Priekšfinansējuma nepieciešamība projektu realizācijai. • Nepietiekams finansējums lielajiem infrastruktūras projektiem. • Finanšu līdzekļu trūkums objektu uzturēšanai, ilgtspējas nodrošināšanai.
Sociālie faktori	• Vietējās rīcības grupas tēls sabiedrības acīs. • Sadarbības trūkums starp uzņēmējiem. • Sadarbības trūkums starp uzņēmējiem un pašvaldību. • Neieinteresētība nepieciešamo formalitāšu kārtīšanā. • Nepietiekami cilvēkresursi projektos iegūto rezultātu uzturēšanai, jo ienākumi no attīstīto pakalpojumu sniegšanas nenosedz pakalpojuma uzturēšanas rezultātā radītās izmaksas. • Uzņēmīgu cilvēku trūkums (zemju īpašnieku ierobežotā vēlme darboties).
Tehnoloģiskie faktori	• Neapmierinošs ceļu tehniskais stāvoklis un ceļu kvalitāte. • Nepieciešama vietējo rīcības grupu aktīva rīcība, informējot potenciālos projektu iesniedzējus par atklāta projekta konkursiem. • Lai uzsāktu aktivitātes, trūkst informācijas par sanitārajām prasībām. • Zināšanu un/ vai pieredzes trūkums.

Kopumā izvērtējot dažādus faktoros var secināt, ka nav tādu šķēršļu, kas kādā biedrības „Darīsim paši!” teritorijas esošā novadā liegtu realizēt ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējumu paredzētās aktivitātes. Taču pastāv noteiktas grūtības vai apgrūtinājumi (sk.4.tabulu).

2.3.2. Ar LEADER iniciatīvu realizēto projektu teritoriālā izvietojuma analīze

2011.gada 4.oktobra MK noteikumi Nr.764 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai pasākumā „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” un pasākumā „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā”” (ar grozījumiem) nosaka, ka izmantojot Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, atbalstu var saņemt:

- vietējās pašvaldības;
- biedrības, nodibinājumi;
- citas juridiskās un fiziskās personas.

2009.gada 27.janvāra MK noteikumi Nr.78 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā Eiropas Zivsaimniecības fonda pasākumiem zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju attīstības stratēģiju īstenošanai” (ar grozījumiem) nosaka, ka izmantojot Eiropas Zivsaimniecības fondu, atbalstu var saņemt:

- vietējās pašvaldības;
- biedrības, nodibinājumi;
- atvasinātas publiskas personas (izņemot vietējās pašvaldības), kuru kompetencē ir zivju krājumu atražošana;
- zemnieku vai zvejnieku saimniecības vai komersanti, kuri ir tūrisma pakalpojumu sniedzēji.

Lai gan atbalsta pretendentu loks Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējuma saņemšanai ir pietiekami konkrēts, tomēr apzinot līdzšinējo pieredzi biedrības „Darīsim paši!” teritorijā, liela uzmanība tiek pievērsta pašvaldības skatījumam uz teritorijas attīstību vairāku iemeslu dēļ:

- privātā sektora attīstības iniciatīvas var būt daudz efektīvākas un mērķtiecīgākas, ja tās ir saskaņā ar pašvaldībā noteiktajām prioritātēm;
- ar LEADER iniciatīvu realizēto projektu pieejamības nodrošināšana ir ļoti būtisks faktors teritorijas attīstībā, kas paredz sadarbību ar pašvaldību, kura ir atbildīga par kopējās infrastruktūras (komunikācijas, satiksmes infrastruktūra u.tml.) attīstību teritorijā.

Privātā sektora ieinteresētība vietējā attīstībā ir dažāda (sk.5.tabulu „Privātā sektora iniciatīva Kuldīgas, Skrundas un Alsungas novados”).

Privātā sektora iniciatīva Kuldīgas, Skrundas un Alsungas novados

Novads	Privātā sektora iniciatīvas
Kuldīgas	Kuldīgas novadā nevalstisko organizāciju pārstāvju iniciatīva ir ļoti augsta. Pateicoties tam, ka pašvaldība ir pretimnākoša dažādu iniciatīvu atbalstam, tad arī nevalstiskās organizācijas ir salīdzinoši aktīvas. Par to liecina arī līdzšinējā privātā sektora aktivitāte projektu iesniegšanā un interese par projektu attīstības iespējām. Uzņēmēju aktivitāte ir zema, tādēļ realizētie projekti tikai minimāli rada darba vietas un produktus ar augstu pievienoto vērtību.
Skrundas	Skrundas novada teritorijā nevalstisko organizāciju pārstāvju iniciatīva ir salīdzinoši zemāka. Lielākā aktivitāte koncentrējas Skrundas pilsētā. Uzņēmēju aktivitāte ir zema.
Alsungas	Alsungas novada teritorijā ir salīdzinoši maza privātā iniciatīva. Nevalstisko organizāciju darbība bieži vien tiek iniciēta no pašvaldības puses un pastāv uz projektu vadītāju entuziasma. Alsungas novada uzņēmēju aktivitāte ir ļoti zema.

Uz doto brīdi salīdzinoši lielu ieguldījumu publisko teritoriju labiekārtošanā un jaunu pakalpojumu attīstībā ir veikušas nevalstiskās organizācijas, apsaimniekojot pašvaldībai piederošas teritorijas. Šīs organizācijas redz arī tālākas attīstības idejas, kas var veicināt biedrības „Darīsim paši!” teritorijas attīstību. Savukārt uzņēmēju ieinteresētība, lai gan ir idejas un ieceres, ir nogaidoša, kā arī tiek analizēta atdeve, kas var nākt no objekta vai pakalpojuma, ja tajā tiek investēts ārējais finansējums. To lielā mērā nosaka Ministru Kabineta noteikumos noteiktā atbalsta intensitāte (publiskais finansējums līdz 60%), kas nav pietiekami motivējoša.

LEADER iniciatīvas analīzei biedrības „Darīsim paši!” teritorijā, tiek ņemti vērā atklātu projekta konkursu Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai pirmo sešu kārtu un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējuma visu trīs kārtu rezultāti, jo Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 7.kārtas projektu pieteikumu pieņemšana beigsies tikai 2014.gada 9.janvārī (sk.8.tabulu „Apstiprināto projektu finansējuma izvietojums (ieguldījums) biedrības „Darīsim paši!” teritorijā”).

Izvērtējot biedrībā „Darīsim paši!” iesniegtos projektus atklātu konkursu kārtās pa gadiem, secināms, ka Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam 4.ass 413.pasākuma “Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ietvaros (LEADER aktivitātes) iesniegto projektu skaits ievērojami audzis (sk.6.tabulu

„Iesniegto projektu skaits atklātu projektu konkursos pa gadiem”). Tas izskaidrojams ar to, ka 2009. un 2010.gadā lielākajai daļai lauku vietējo izdzīvotāju vēl nebija pieredzes ES finansējuma piesaistē un projektu realizācijā. Izsludinātos projektu konkursus tie neattiecināja uz sevi. Situācija krasi mainījās no 2011.gada, kad daļa no 1.un 2.kārtas projektiem bija realizēti. Realizētie LEADER projekti kā praktiski piemēri iedrošināja arī citus iedzīvotājus uzdrošināties un gatavot projektu iesniegumus, līdz ar to 2011.gada projektu konkursā tika iesniegti jau 64 projektu iesniegumi.

6. tabula

Iesniegto projektu skaits atklātu projektu konkursos pa gadiem

	ELFLA					EZF		
	2009. gads	2010. gads	2011. gads	2012. gads	2013. gads	2011. gads	2012. gads	2013. gads
Iesniegtie projekti	22	33	64	66	77	11	5	3
Noraidīti VRG	2	3	6	0	11	1	0	0
Noraidīti LAD vai lauzti līgumi	10	4	34	48	...	4	1	...
Apstiprinātie projekti	10	26	24	18	...	7	4	...
Projekti vērtēšanā	0	0	0	0	66	0	0	3

Atšķirīga situācija ir ar Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai 2007.–2013. gadam 401.pasākuma “Teritorijas attīstības stratēģiju īstenošana” ietvaros izsludinātajiem projektu konkursiem. Pirmā projektu konkursa kārtā tika izsludināta 2011.gadā, kurā tika iesniegti 11 projektu pieteikumi, no kuriem septiņi tika realizēti. Savukārt 2011.gada augustā tika veikti grozījumi Ministru Kabineta noteikumos, kas būtiski mainīja konkursa nosacījumus, tādēļ atbalsta pretendentu skaits ievērojami sarucis un nākamajās kārtās projekta iesniegumu skaits samazinājies vairāk par pusi (sk.6.tabulu „Iesniegto projektu skaits atklātu projektu konkursos pa gadiem”).

7. tabula

Iesniegto mājražotāju projektu skaits atklātu projektu konkursos pa gadiem

Mājražotāji				
	2012.gads	2013.gads	2014.gads	
Iesniegtie projekti	7	12	...*	* projektu iesniegumu pieņemšana Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam 4.ass 411.pasākuma „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ietvaros notiek no 2013.gada 9.decembra līdz 2014.gada 9.janvārim
Noraidīti VRG	1	1	...	
Noraidīti LAD vai lauzti līgumi	5	2	...	
Apstiprinātie projekti	1	9	...	
Projekti vērtēšanā	0	0	...	

2012.gadā biedrība „Darīsim paši!” izsludināja pirmo projektu konkursu Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam 4.ass 411.pasākuma „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ietvaros (mājražotāju aktivitātes). 2012.gadā tika iesniegti septiņi projekta iesniegumi, savukārt 2013.gadā 12 projektu iesniegumi (sk.7.tabulu „Iesniegto mājražotāju projektu skaits atklātu projektu konkursos pa gadiem”). Nelielā izdzīvotāju aktivitāte uz šo konkursu izskaidrojama ar to, ka 411.pasākuma „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” nosacījumi ir ļoti nepievilcīgi konkrētajai mērķa grupai. Galvenās problēmas, ar ko saskaras mājražotāji, kas vēlas startēt projektu konkursos:

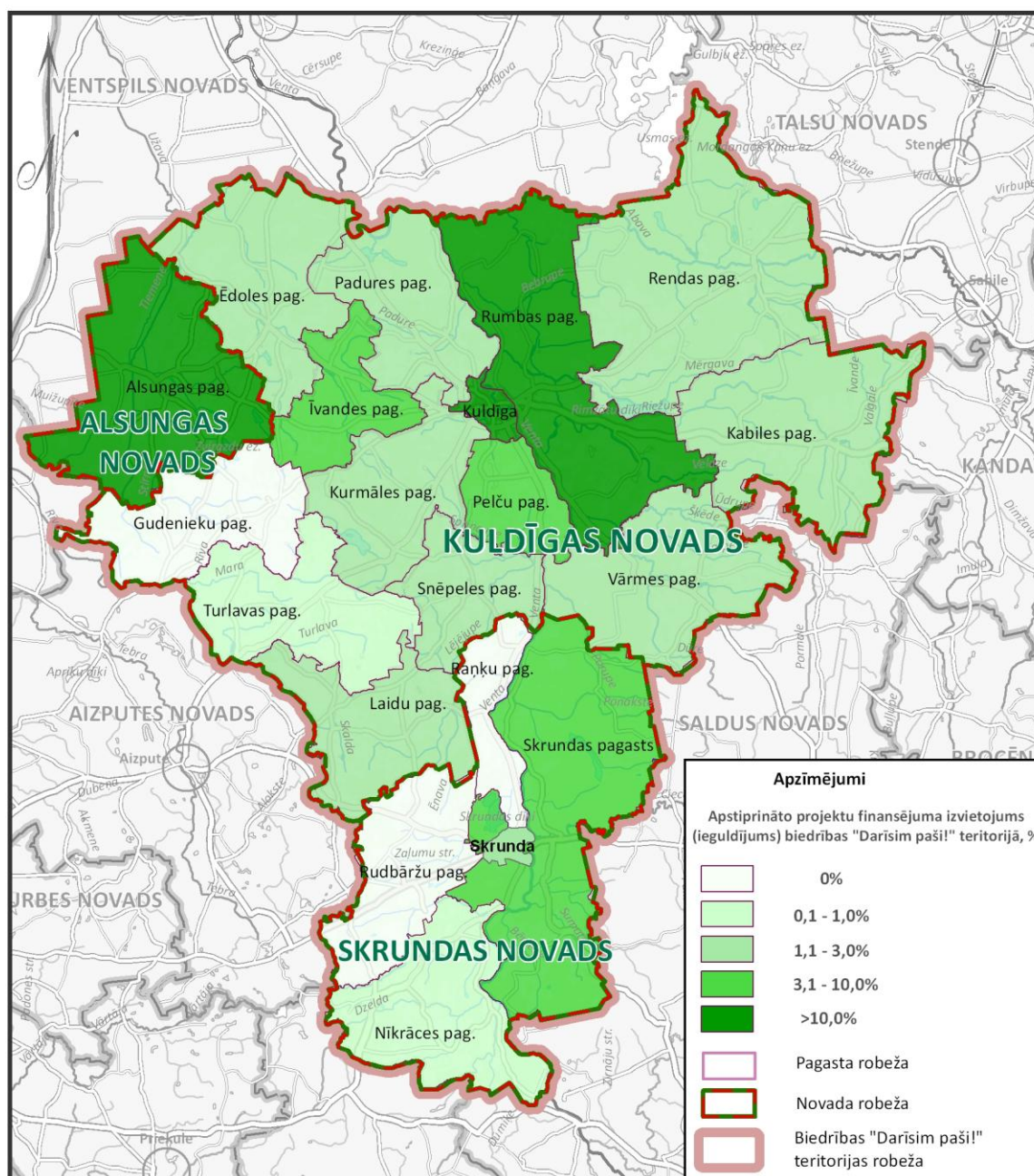
- projektu atbalsta likme no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ir no 40-60%;
- pievienotās vērtības nodoklis nav attiecināms;
- projektu realizācijai nepieciešams nodrošināt priekšfinansējumu;
- mājražotājiem nav brīvo finanšu līdzekļu, kurus uz projekta realizācijas laiku ieguldīt kā projekta priekšfinansējuma daļu;
- projektu priekšfinansējumam nav iespējams saņemt kredītu no bankām bez ķīlas.

Uzņēmēju ieinteresētība, lai gan ir idejas un ieceres, ir nogaidoša, kā arī tiek analizēta atdeve, kas var nākt no objekta vai pakalpojuma, ja tajā tiek investēts ārējais finansējums. To lielā mērā nosaka Ministru Kabineta noteikumos noteiktā atbalsta intensitāte, kas nav pietiekami motivējoša.

8. tabula

Apstiprināto projektu finansējuma izvietojums (ieguldījums) biedrības „Darīsim paši!” teritorijā

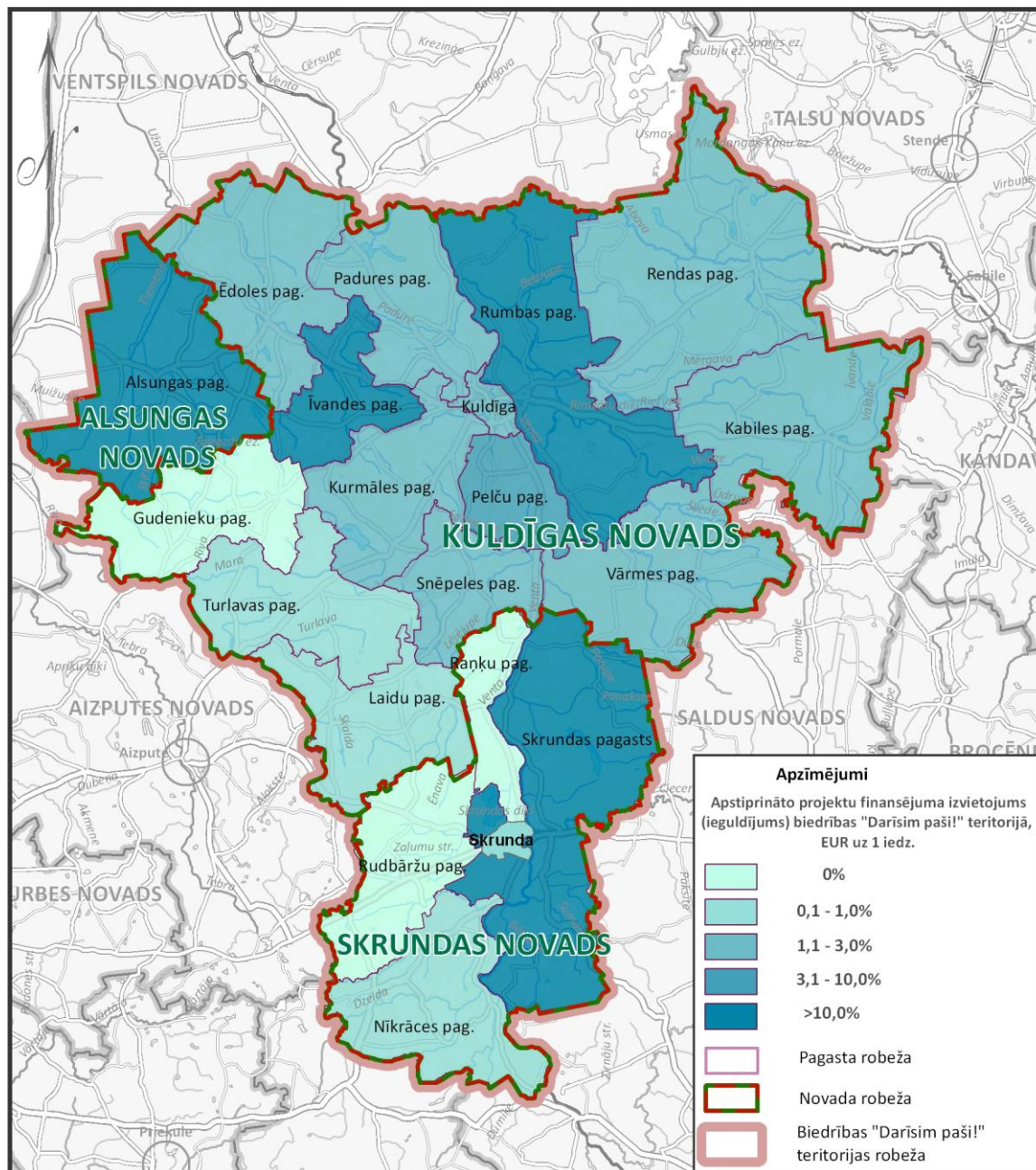
Pašvaldības teritoriālā vienība	ELFLA/ EUR	EZF/ EUR	Kopā/ EUR	% no kopējās summas	EUR uz 1 iedz.
Kuldīgas pilsēta	577 967.63	0	577 967.63	32.3	47.68
Ēdoles pagasts	35 716.32	0	35 716.32	2.0	38.00
Gudenieku pagasts	0	0	0	0.0	0.00
Īvandes pagasts	60 944.90	12 805.33	73 750.23	4.1	182.55
Kabiles pagasts	37 491.55	0	37 491.55	2.1	45.12
Kurmāles pagasts	28 327.44	22 414.66	50 742.10	2.8	23.83
Laidu pagasts	19 841.27	0	19 841.27	1.1	16.72
Padures pagasts	33 168.21	8 537.23	41 705.44	2.3	37.54
Pelču pagasts	57 820.68	65 118.69	122 939.37	6.9	114.04
Rendas pagasts	22 835.03	0	22 835.03	1.3	21.60
Rumbas pagasts	84 563.11	179 281.85	263 844.96	14.7	160.88
Snēpeles pagasts	37 873.10	0	37 873.10	2.1	48.99
Turlavas pagasts	12 661.70	0	12 661.70	0.7	13.27
Vārmes pagasts	26 099.73	0	26 099.73	1.5	24.42
Alsungas novads	71 321.31	184 335.69	255 657.00	14.3	160.59
Skrundas pilsēta	44 137.81	0	44 137.81	2.5	19.08
Skrundas pagasts	0	156 444.66	156 444.66	8.7	139.43
Raņķu pagasts	0	0	0	0.0	0.00
Rudbāržu pagasts	0	0	0	0.0	0.00
Nīkrāces pagasts	10 489.06	0	10 489.06	0.6	15.45
Pavisam kopā:	1 161 258.85	628 938.11	1 790 196.96	100.0	53.89

14. attēls. Realizēto projektu finansējuma intensitāte biedrības „Darīsim paši!” teritorijā, %

Analizējot biedrības „Darīsim paši!” teritorijā apstiprināto projektu izvietojumu (sk. 14.attēlu un 6. tabulu „Apstiprināto projektu finansējuma izvietojums (ieguldījums) biedrības „Darīsim paši!” teritorijā”), vislielākā finansējuma koncentrācija ir Kuldīgas pilsētā. Tas izskaidrojams ar iedzīvotāju skaita pārsvaru attiecībā pret pārējām biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ietilpstošajām teritoriālajām vienībām un lielo aktivitāti projektu pieteikumu sagatavošanā. Teritorijas, kurās līdz šim nav realizēts neviens LEADER projekts, ir Kuldīgas novada Gudenieku pagasts un Skrundas novada Raņķu un Rudbāržu pagasti. Uzsākot jaunās

vietējās attīstības stratēģijas izstrādī, jau laicīgi nepieciešams koncentrēt aktivitātes vajadzīgajā virzienā, lai palīdzētu mobilizēt vietējās iedzīvotāju grupas un veidotu dialogu par nākotnes sadarbības iespējām.

15. attēls. Realizēto projektu finansējuma intensitāte biedrības „Darīsim pašī!” teritorijā, EUR un 1 iedz.

Aprēķinot ieguldīto finansēju uz iedzīvotāju skaitu, secināms, ka vislielākais finansējums (139-183 EUR uz 1iedz.) koncentrējas Kuldīgas novada Īvandes un Rumbas pagastos, Alsungas

novadā un Skrundas novada Skrundas pagastā. Nedaudz atpaliek Kuldīgas novada Pelču pagasts (114.04 EUR uz 1 iedz.) ((sk. 15.attēlu un 8.tabulu „Apstiprināto projektu finansējuma izvietojums (ieguldījums) biedrības „Darīsim paši!” teritorijā”).

9. tabula

Projektiem piešķirtais ELFLA finansējums pirmās sešās kārtās

Pašvaldība	Projektiem piešķirtais ELFLA finansējums sešās kārtās kopā	Iedzīvotāju skaits	% no kopējās summas	EUR/iedz.
Kuldīgas novads	1 035 310.67	26017	89.2	39.79
Skrundas novads	54626.87	5609	4.7	9.74
Alsungas novads	71321.31	1592	6.1	44.80
Kopā/ vidēji	1 161 258.85	33218	100	34.96

Analizējot projektiem piešķirto finansējumu novadu griezumā uz iedzīvotāju skaitu (sk. 9.tabulu „Projektiem piešķirtais ELFLA finansējums pirmās sešās kārtās” un 10.tabulu „Projektiem piešķirtais EZF finansējums visās trīs kārtās”) vislielākā Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējuma daļa ieguldīta Kuldīgas novadā. Alsungas novadā Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansējums uz vienu iedzīvotāju ir par 5.01EUR lielāks kā Kuldīgas novadā, bet salīdzinot projektiem piešķirtā finansējuma summu kopā, Alsungas novadam par 963 989.36 EUR mazāks, kā Kuldīgas novadam. Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējums koncentrējas Kuldīgas novadā, kur iedzīvotāju skaits ir ievērojami lielāks un kurš ekonomiski ir attīstītāks par Skrundas un Alsungas novadiem.

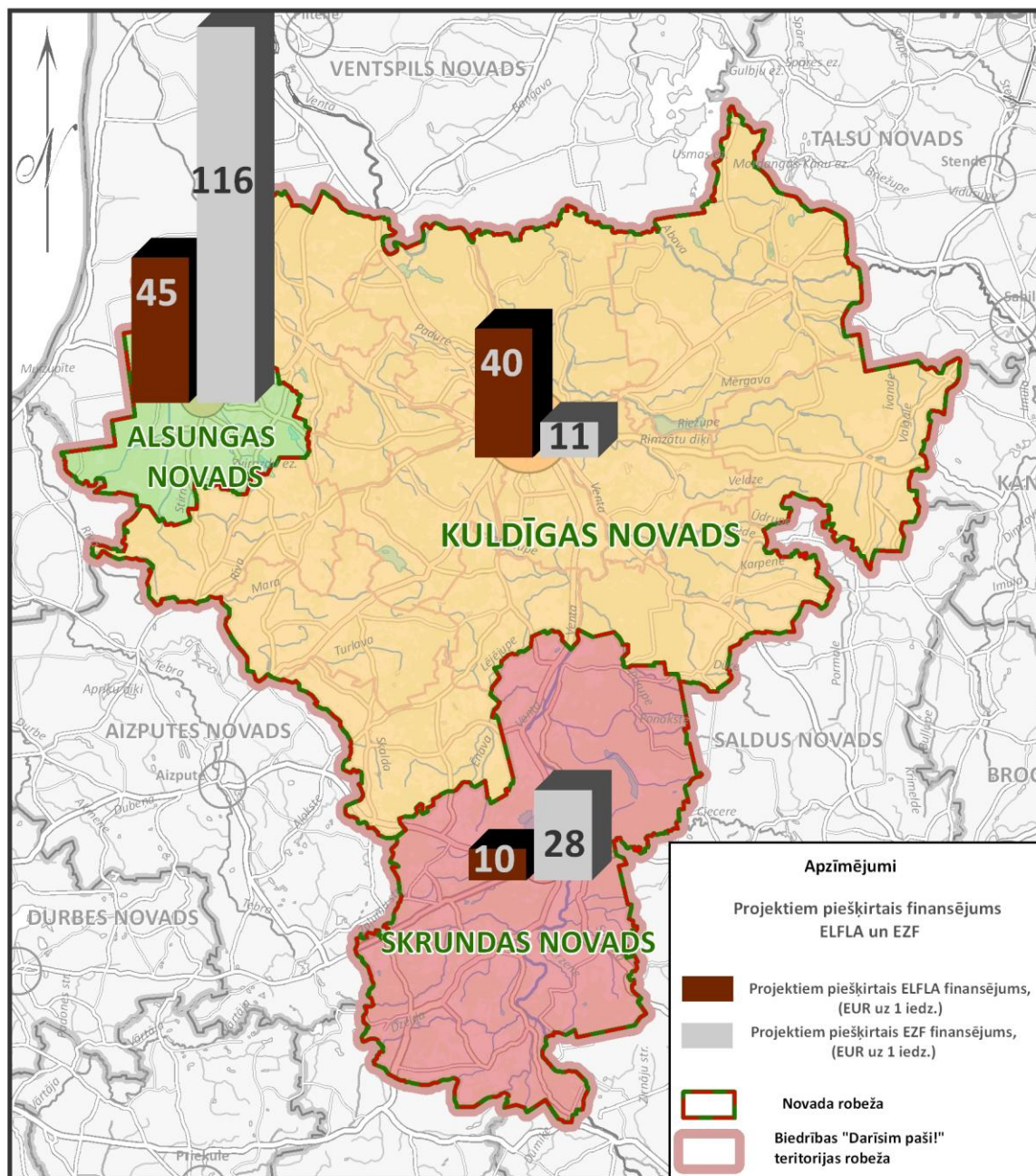
10. tabula

Projektiem piešķirtais EZF finansējums visās trīs kārtās

Pašvaldība	Projektiem piešķirtais EZF finansējums visās 3 kārtās kopā	Iedzīvotāju skaits	% no kopējās summas	EUR/iedz.
Kuldīgas novads	288157.76	26017	45.8	11.08
Skrundas novads	156444.66	5609	24.9	27.89
Alsungas novads	184335.69	1592	29.3	115.79
Kopā/ vidēji	628938.11	33218	100.0	18.93

Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējums biedrības „Darīsim paši!” teritorijā pa novadiem ieguldīts atšķirīgi no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansējuma. 115.79 EUR/uz 1 iedz. nonācis Alsungas novadā, Skrundas novadā 27.89 EUR/ uz 1 iedz.,

savukārt Kuldīgas novadā tikai 11.08 EUR/ uz 1 iedz. (sk.10.tabulu „Projektiem piešķirtais EZF finansējums visās trīs kārtās” un 16.attēlu).

16.attēls. Projektiem piešķirtais finansējums no ELFLA un EZF novadu griezumā EUR uz 1 iedzīvotāju

Vislabākais veids LEADER iniciatīvas popularizēšanai ir „labie projektu piemēri”, kas nesuši pozitīvas pārmaiņas teritorijā un kas risina teritorijas attīstības jautājumus, izmantojot augšupējo pieeju. Ar LEADER pieeju realizētie projekti ir lokāla jeb vietēja mēroga un veicina dabas un kultūras resursu izmantošanu, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, vietējo ražojumu un vietējo amatniecības prasmju pievienotās vērtības palielināšanu, lauku saimniecību

modernizāciju un mājrāžošanas attīstības veicināšanu, publiski pieejamas teritorijas labiekārtošanu, lauku ražojumu konkurētspējas palielināšanu u.c. aktivitātes. Daļa ar LEADER pieeju īstenoto projektu aptver visus trīs biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ietilpstošos novadus. Ieskatam, 4.pielikumā apkopota daļa no biedrības „Darīsim paši!” teritorijā realizētajiem projektiem. Ar LEADER pieeju realizētie projekti nodrošina vietējo teritoriju attīstības risinājumus, tie nav mākslīgi, bet ir aktuāli konkrētām mērķa grupām un konkrētā brīdī nepieciešami.

Projektu piemēri - labā prakse parāda augšupējās (bottom-up) pieejas īstenošanu. Taču tradicionālā lejupejošā (top-down) pieeja dažreiz konfrontējas ar augšupējo pieeju, piemēram, nepieciešamība operatīvi reaģēt uz aktuālām problēmām vietējā līmenī ir neelastīga izmantojot lejupejošo pieeju vai arī vietējā līmeņa autonomiju ierobežo esošā normatīvā bāze. Kā būtisks šķērslis veiksmīgai augšupējās pieejas iedzīvināšanai ir uzticības pakāpe, kur nacionālajam līmenim jābūt gatavam uzticēties vietējam līmenim un tā spējai gan plānot attīstību, gan piesaistīt finansējumu. Savukārt vietējam līmenim jāveido lēmumu pieņemšanas procesi caurskatāmāki, lai ir iespējams veikt uzraudzību nacionālā līmenī.

2.4. Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība

Biedrība „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas periodā sagatavojusi un Lauku atbalsta dienestā iesniegusi četrus starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektus. Trīs projekti tika iesniegti Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu konkursā, savukārt viens projekts tika sagatavots un iesniegts Eiropas Zivsaimniecības fonda starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu konkursā.

2.4.1. ELFLA starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projekti

Projekts „Rokdarbi/ Handicraft”

Projekts tika apstiprināts ar kopējo summu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 11631.96 latu apmērā (16550.79EUR). Projekta sadarbības partneri ir Somijas vietējā rīcības grupa *Karthuseutu* un Igaunijas vietējā rīcības grupa *Jögevamaa Koostookoda*. Projekta mērķis - veicināt sadarbību starp Latvijas, Somijas un Igaunijas vietējo rīcības grupu teritorijā esošajiem rokdarbniekiem, un sekmēt rokdarbu popularizēšanu, radošu ideju apmaiņu, rokdarbu kultūru saglabāšanu un to nozīmi vietējās teritorijas attīstībā. Projekts tika īstenots 2012.gadā.

Īstenojot projektu „Rokdarbi” iesaistītās dalībvalstis dalījās ar zināšanām un pieredzi par rokdarbu kultūras tradīcijām un metodēm ar kādām tās tiek uzturētas un nodotas no paaudzes paaudzē, iesaistot arī visu paaudžu iedzīvotājus pilsētu svētku pasākumos Skrundā, Kuldīgā,

Peltsamā un Kokemaki (sk.17.attēlu). Realizējot projektu "Rokdarbi" tika veicināta biedrības "Darīsim paši!" teritorijas rokdarbu amatu pratēju atpazīstamība un to darba rezultātu popularizēšana, iesaistītām organizācijām.

17. attēls. Rokdarbu darbnīca - klūgu pinējs, Kokemakii, Somijā, 2012.gada septembris, foto autors: Ieva Benefelde

Realizējot projektu tika veicināta starpvalstu komunikācijas uzlabošana, kā arī izpratne par rokdarbos izmantojamo metožu, materiālu dažādību, nozīmi sabiedrībai, dažādu valstu tradīciju izzināšana (sk.18.attēlu). Projekta ietvaros tika veicināta sadarbība dažādos līmeņos - rokdarbnieki, amatnieki, iedzīvotāji, vietējās rīcības grupas pārstāvji, pašvaldības un starpvalstu sadarbības partneri. Tika iegūti kontakti un iepazīšanās, kas nodrošina iespēju turpmākai sadarbībai.

18. attēls. Latviešu, somu un igauņu tautas tērpi, Kokemakii, Somijā, 2012.gada septembrī, foto autors: Ieva Benefelde

Projekta ietvaros tika dibināti kontakti iesaistītajām pusēm, lai nākotnē būtu nodrošināta iespēja turpināt iesāktās tradīcijas un organizēt kopīgus pieredzes apmaiņu veicinošus un izglītojošus pasākumus.

Dalībnieki pēc dalības visos rokdarbu festivālos (Igaunijā, Latvijā un Somijā) atzina, ka no katra ir, ko mācīties. Igauņi ir meistari, kā senos rakstus iestrādāt mūsdienīgos apģērbos un aksesuāros. Savukārt no somiem varam mācīties, kā savus izstrādājumus veiksmīgi pārdot ne tikai savā valstī, bet arī ārzemēs. Gan somi, gan igauņi atzina, ka latvietes ir paraugs, kā saglabāt tradicionālo kultūru tās senajās izpausmēs, piemēram, tautastērpa valkāšanā, tai pat laikā nepadarot to tikai par muzejisku vērtību, bet gan pieejamu ikvienam.

Projekts „Viduslaiku festivāli/ Medieval Festivals”

Projekts tika apstiprināts ar kopējo summu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 23686.87 latu apmērā (33703.38EUR). Projekta sadarbības partneri ir piecas Eiropas vietējās rīcības grupas – *Karhuseutu* (Somija), *Darīsim paši!* (Latvija), *Pays Ruthenois* (Francija) *Adriteam* un *Adirn* (Portugāle), *Parnu* (Igaunija). Projekta mērķis - izzināt viduslaiku tradīcijas un iepazīt kaimiņu valstu kultūru, rīkojot seminārus „Viduslaiku tradīcijas Eiropā”, kurā iesaistītās puses apmainījās pieredzē un zināšanās par amatniecības tradīcijām un senajām liecībām un pieredzes nodošanas izteiksmes veidiem nākamajām paaudzēm (sk.19.attēlu). Projekts tika īstenots 2012.gadā.

19. attēls. Latviešu seno amatu darbnīca „Ziepju darināšana”, Kuldīgā, 2012.gada 20.jūlijā, foto autors: Ilze Zariņa

Realizējot projektu tika veicināta starpvalstu komunikācijas uzlabošana, kā arī izpratne par gastronomiskā un kultūras tūrisma dažādību, nozīmi sabiedrībai, dažādu valstu virtuves izzināšana (sk. 20.attēlu). Projekta ietvaros tika dibināti kontakti iesaistītajām pusēm, lai nākotnē būtu nodrošināta iespēja turpināt iesāktās tradīcijas un organizēt kopīgus izglītojošus un atpūtas pasākumus. Tika pārņemta pieredze no uzņēmējas, dabas pētnieces Mercedes Merimaa (Igaunija) lietot uzturā augus, kurus mūsdienās ikdienā cilvēki neizmanto, piemēram, pieneņu sakņu kafiju, dažādus augu maisījumus imunitātes stiprināšanai – garšīgi un uzmundrinoši pilni ar dabas spēku. Partnerība tika veicinātā vairākos līmeņos - vietējā līmenī starp amatniekiem, vietējiem ražotājiem, radošajiem kolektīviem un starptautiskā līmenī - starp projekta partneriem, radošajiem kolektīviem un amatniekiem no Latvijas, Igaunijas, Francijas, Portugāles un Somijas.

20. attēls. Somu nacionālo ēdienu degustācija, Kuldīgā, 2012.gada 20.jūlijā, foto autors: Ilze Zariņa

Galvenās projekta aktivitātes ir vērienīgu Viduslaiku festivālu rīkošana Latvijā, Igaunijā, Francijā, Portugālē un Somijā, iesaistītajiem partneriem apgūstot Viduslaiku pasākumu rīkošanas tradīcijas un pašiem demonstrējot savas radošās programmas. Pasākumu cikla “Viduslaiku festivāli” pamatā tika izmantotas vēsturiskās un viduslaiku tirgus tradīcijas ar kopīgām starptautiskām kultūras programmām - viduslaiku dejas, mūzika, cirks un ielu teātris. Pasākumu programmu papildināja visu iesaistīto valstu kopīgi rīkotas seno amatu darbnīcas, kas bez maksas bija pieejamas ikvienam apmeklētājam, tajās ikviens varēja apgūt amatniecības prasmes un iemaņas - tekstila, keramikas, mozaīku izgatavošanas un ziepju liešanas amatu apguve. Iedzīvotāji varēja prezentēt un tirgot savus mājražojumus, demonstrēt to tapšanu. Kopīgi ar sadarbības partneriem tika rīkota "raibā virtuve", kur varēja degustēt nacionālos ēdienus, iemācīties tos gatavot, pierakstīt receptes. Īpaši kārdinoša bija viduslaiku ēdienu degustācija, kur Latvijas puses novadu pavāri lielījās ar Kurzemes gardumu pagatavošanas mākslu, bet igauņi un somi vārīja zivju zupas. Lai izzinātu viduslaiku tradīcijas un labāk iepazītu kaimiņu valstu kultūru, tika rīkoti semināri „Viduslaiku tradīcijas Eiropā”.

21. attēls. Jauniešu teātra „Focus” jaunās viduslaiku izrādes pirmizrāde Pērnavas festivālā, Igaunijā, 2012.gada 30.06.2012., foto autors: Ilze Zariņa

Projekta ietvaros tika iegādāts aprīkojums - skatuves nojume, podesti, izgatavoti viduslaiku kostīmi (sk. 21.attēlu). Tā kā pēc projekta īstenošanas iecerēts šo Viduslaiku tirgus tradīciju turpināt ik gadu, tad iegādātais aprīkojums arī pēc projekta norises tiek izmantots tādām pat mērķim – nodrošināt teritorijas iedzīvotāju sabiedrisko aktivitāti biedrības "Darīsim paši!" teritorijā.

Projekts „Velo kultūra / Cycling intelligence”

Projekts tika apstiprināts ar kopējo summu no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai 9135.51 latu apmērā (12998.66 EUR). Projekta sadarbības partneris ir vietējā rīcības grupa – *Plunge district* (Lietuva). Projekta mērķis - veicināt sadarbību starp Latvijas un Lietuvas vietējo rīcības grupu teritorijā esošajiem velobraucējiem, sekmēt drošu velobraukšanas popularizēšanu, sabiedrības izglītošanu, inovatīvu velotūrisma produktu, radošu ideju apmaiņu un to nozīmi tūrisma attīstībā. Projektu plānots īstenot 2014.gadā.

22. attēls. Nekomerciālais velofestivāls „Velodiena Kuldīgā”, foto: Kuldīgas Tūrisma attīstības centra arhīvs

Katrai dalībvalstij ir sava velobraukšanas kultūra un velotūrisma produktu veidošanas principi. Biedrība "Darīsim paši!" projekta aktivitāšu ietvaros plāno organizēt semināru "Velo kultūra un inovācijas", kurā tā dalībnieki tiks iepazīstināti ar velotūrisma aktualitātēm projekta partneru teritorijās, kā arī notiks dažādas lekcijas par velo kultūras veidošanu, uzlabošanu un inovāciju nozīmību velotūrisma produktu veidošanā un attīstībā. Papildus projekta ietvaros plānots organizēt pasākumu Radošā velo nometne - "Esi redzams un dzīvs", Kuldīgā. Radošās velo nometnes apmeklētāji velo drošības profesionāļu vadībā, izstrādās netradicionālus noformējumus diennakts tumšajam laikam gan velobraucēju apģērbiem, gan arī velosipēda noformējumam. Nometnē notiks dažādi paraugdemonstrējumi un lekcijas par velokultūras veidošanu, it īpaši velobraucēju redzamību diennakts tumšajā laikā. Iestājoties diennakts tumšajam laikam pasākuma (nometnes) dalībnieki dosies nakts braucienā ar velosipēdiem. Latvijas partneri nodos gan teorētisku, gan praktisku pieredzi Lietuvas partneriem par drošu braukšanu diennakts tumšajā laikā. Projekta ietvaros plānots doties pieredzes apmaiņas braucienā uz Pluņģes reģionu, Lietuvu. Pieredzes apmaiņas laikā notiks iepazīšanās ar velotūrisma produktu veidošanu īpaši atbalstāmajā dabas teritorijā Pluņģes reģionā, kā arī piedalīšanās sadarbības partneru organizētajos pasākumos.

2.4.2. EZF starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projekti

Projekts „Vietējo ūdeņu un to dzīvo resursu saglabāšanas veicināšana / VUDRSV”

Projekts tika apstiprināts ar kopējo summu no Eiropas Zivsaimniecības fonda 43784.68 latu apmērā (62299.99 EUR). Projekta sadarbības partneri ir trīs Eiropas vietējās rīcības grupas – *Darīsim paši!* (Latvija), *Gulf of Liivi* (Igaunija) *Taurage* (Lietuva). Projekta mērķis - popularizēt vietējo ūdeņu un to dzīvo resursu saglabāšanu, sarīkojot starptautiskus vides izziņas pasākumus „Zivju dienas” brīvā dabā, veicināt projektā iesaistīto vietējo un kaimiņvalstu zivsaimniecības teritoriju iedzīvotāju starptautiskās pieredzes apmaiņas, vides izziņas programmu apmaiņas, kā arī popularizēt vietējās zivsaimniecības tradīcijas. Projekts tika īstenots 2013.gadā.

**23. attēls. Zivju virtuve Igaunijas Zivju dienas ietvaros, Lao, 2013.gada maijs,
foto autors: Ilze Zariņa**

Katrs partneris projekta ietvaros rīkoja dzīvo ūdeņu un to resursu izziņas pasākumus, savukārt pārējie partneri nodrošināja savas darbības teritorijas iedzīvotāju grupas dalību partnera rīkotajos pasākumos. Visiem pasākumiem bija vienota tēma "Zivju dienas", kuru ietvaros tika sekmēta tipiskāko vietējo ūdeņu un zivju resursu, zivsaimniecības un zivjapstrādes, ar zvejniecību saistīto amatniecības tradīciju, vēsturisko notikumu un personu atpazīstamība, kā arī tika nodrošināta vietējo iedzīvotāju aktīva iesaistīšanās.

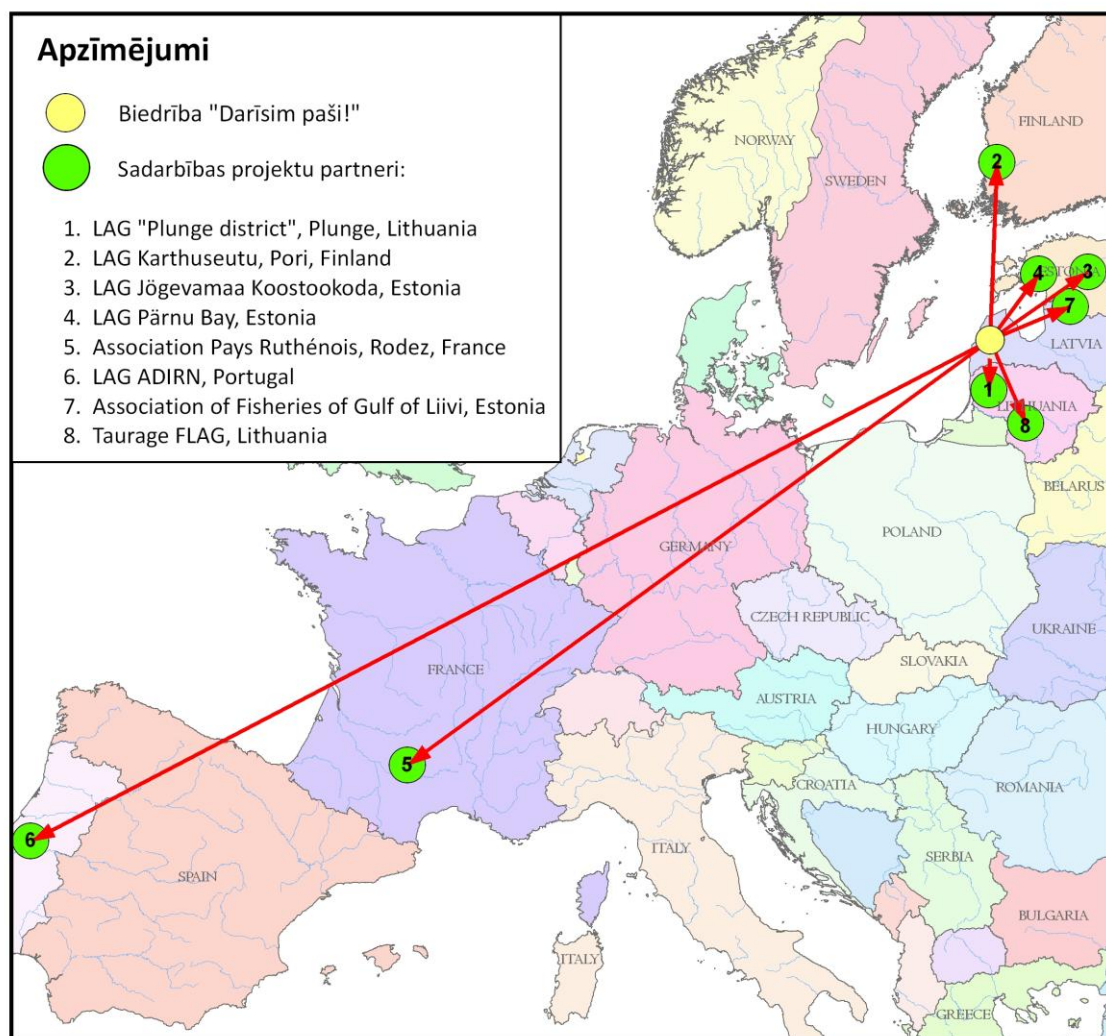
24. attēls. Izglītojošā programma Igaunijas Zivju dienas ietvaros, Lao, 2013.gada maijs, foto autors: Ilze Zariņa

Biedrības "Darīsim paši!" teritorijas iedzīvotāji aktīvi iesaistījās izziņas pasākumu "Zivju dienas" sagatavošanā un nodrošināšanā - gatavoja materiālus vides izziņas pieturu nodrošināšanai pasākuma apmeklētājiem, rīkoja makšķerēšanas sacensības, gatavoja un prezentēja Kuldīgas, Skrundas un Alsungas novadiem raksturīgos zivju ēdienus, demonstrēja rokdarbus, kuros atspoguļota zivju tematika, demonstrēja mājražojumus, vadīja radošās darbnīcas iedzīvotājiem, demonstrēja savas radošās programmas. Projekta ietvaros tika organizēti vides izziņas pasākumi plašai iedzīvotāju mērķauditorijai, kuros apkopta apjomīga informācija par Latvijas vietējiem ūdeņiem un to dzīvajiem resursiem, kas tiks prezentēta mūsdienām aktuālā veidā. Tika dots nozīmīgs ieguldījums, lai popularizētu vietējo zivju un zivju produkcijas sagatavošanu, apstrādi un izmantošanu ikdienas uzturā, kas veicina izpratni par ūdeņu dzīvo resursu saglabāšanas nozīmi sabiedrībai un veicina izpratni par zvejniecību un zivju audzēšanu kā nozīmīgu tautsaimniecības nozari Baltijas jūras reģionā. Tika izveidota vides izglītības multimediju izrāde "Vimbas vizītkarte", kas vēstī par unikālo, Kuldīgā ik gadus vērojamo dabas parādību – vimbu nārstu, kas tik krāšņā dabiskā veidā nav novērojama nekur citur Baltijas valstīs. Izrādes veidošanā tika izmantoti mūsdienīgi izteiksmes līdzekļi un jaunās tehnoloģijas, lai piesaistītu iedzīvotāju uzmanību atraktīvā veidā.

2.4.3. Biedrības „Darīsim paši!” starpvalstu sadarbības partneri

Biedrībai „Darīsim paši!” plānošanas periodā no 2007.-2013.gadam ir izveidojies plašs starpvalstu sadarbības projektu partneru loks (sk.25.attēlu). Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu realizācija bija iespējama pateicoties arī veiksmīgai sadarbībai ar pašvaldībām – Kuldīgas, Skrundas un Alsungas novadiem. Bez minēto pašvaldību atbalsta biedrībai „Darīsim paši!” nebūtu tik īsā laikā (no 2012.-2014.gadam) iespējams realizēt četrus starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektus. Pašvaldību atbalsts biedrībai „Darīsim paši!” bija:

- sadarbības partneru kontaktinformācija – daļai no ārvalstu sadarbības partneriem bija nodibināti kontakti ar Kuldīgas un Skrundas novada pašvaldībām, līdz ar to biedrībai „Darīsim paši!” bija daudz vieglāk uzsākt sarunas par kopīgu projektu realizēšanu;
- projektu priekšfinansējums – lai varētu realizēt starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektus nepieciešams priekšfinansējums 50% apmērā. Tā kā biedrībai nav tik lielu finanšu resursu, tikai pateicoties Kuldīgas un Skrundas novadu pašvaldību atbalstam, starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektus bija iespējams īstenot;
- projektu vadītāji – lai nodrošinātu projektu veiksmīgu realizāciju, nepieciešams projekta vadītājs, kas sagatavo projekta pieteikumu, veic cenu salīdzināšanas procedūru, veic komunikāciju ar projektu sadarbības partneriem, ievieš projektā paredzētās aktivitātes, organizē festivālus un citus projekta ietvaros paredzētos pasākumus, kā arī veic citas ar projekta ieviešanu saistītās aktivitātes. Starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektiem no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda projekta vadītāja atalgojums nav attiecināms, līdz ar to bija nepieciešams meklēt risinājumus šai problēmai, jo biedrības „Darīsim paši!” rīcībā nav pietiekoši lieli cilvēkresursi šādu papildus pienākumu izpildei. Projektu vadītāji tika veiksmīgi piesaistīti no biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ietilpstošajām pašvaldībām;
- projekta ietvaros notikušo pasākumu organizatorisks atbalsts – starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu ietvaros tika organizēti lieli, vērienīgi festivāli, pasākumi un semināri. Lai varētu nodrošināt kvalitatīvu minēto pasākumu norisi, to organizēšanai tika piesaistīti pašvaldību un pašvaldību iestāžu darbinieki;
- publicitāte – ar pašvaldību atbalstu tika sagatavoti videosižeti par projektu ietvaros rīkotajiem pasākumiem, kā arī informācija vietējiem iedzīvotājiem par projekta aktivitātēm tika publicēta pašvaldību informatīvajos izdevumos.

25. attēls. Biedrības „Darīsim paši!” starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu partneri

Izvērtējot biedrības „Darīsim paši!” līdzšinējo pieredzi starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu īstenošanā, secināms, ka vietējo rīcības grupu veiksmīgai darbībai nepieciešama sadarbība ar vietējām pašvaldībām (sk.26.attēlu).

Kontakti - sadarbības partneri ārvalstīs

Nauda – priekšfinansējums

Kompetence

Statuss – publicitāte

Kvalificēts darba spēks - projekta vadība, pasākumu organizēšana

**Pašvaldības
ieguldījums**

26.attēls. Pašvaldības partnerības forma

Atbalsta pretendentu loks Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības finansējuma saņemšanai ir pietiekami konkrēts, bet, apzinot līdzšinējo pieredzi biedrības „Darīsim paši!” teritorijā, liela uzmanība tiek pievērsta pašvaldības skatījumam uz teritorijas attīstību vairāku iemeslu dēļ:

- nevalstiskā sektora attīstības iniciatīvas var būt daudz efektīvākas un mērķtiecīgākas, ja tās ir saskaņā ar pašvaldībā noteiktajām prioritātēm;
- pašvaldība visbiežāk teritorijā darbojas kā attīstības ideju un projektu iniciators un mobilizētājs, kas var atbalstīt potenciālos projektu iesniedzējus ar nepieciešamajiem resursiem, informāciju un zināšanām.

SECINĀJUMI

- Veiksmīgas vietējās attīstības stratēģijas realizācijas pamatā ir aktīvi, mērķtiecīgi iedzīvotāji, ar spēju radīt un realizēt idejas.
- Ar LEADER pieeju realizētie projekti ir lokāla jeb vietēja mēroga un veicina dabas un kultūras resursu izmantošanu, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, vietējo ražojumu un vietējo amatniecības prasmju pievienotās vērtības palielināšanu, lauku saimniecību modernizāciju un mājražošanas attīstības veicināšanu, publiski pieejamas teritorijas labiekārtošanu, lauku ražojumu konkurētspējas palielināšanu u.c. aktivitātes.
- LEADER iniciatīva balstās uz sadarbību starp iedzīvotājiem, kas darbojas vietējā teritorijā kopēja labuma sasniegšanai. Piesaistītais Eiropas Savienības finansējums nav galvenais problēmu risinātājs, jo arvien lielāku nozīmi teritorijas attīstībā iegūst sociālais kapitāls, kuru veido iedzīvotāju savstarpējā sadarbība, kontakti un cilvēkkapitāls.
- Augšupējās pieejas galvenā priekšrocība ir spēja mobilizēt vairāk vietējos resursus attīstības procesiem, jo vietējiem iedzīvotājiem ir labākas zināšanas par pieejamo resursu iespējām, un tiem ir lielāka piederības sajūta teritorijai un apņemšanās projektus īstenot.
- LEADER iniciatīvas ieviešanā svarīgas ir vietējās rīcības grupas, kas veic vietējo attīstības stratēģiju izstrādi, un ir atbildīgas par projektu pieteikšanas un koordinēšanas procesu. Ar vietējo rīcības grupu palīdzību ir iespējams saglabāt un stiprināt teritoriālo sadarbību un veicināt teritorijas vienmērīgu attīstību.
- 2007.-2013.gada plānošanas periodā spēkā esošā likumdošana ierobežo vietējo iedzīvotāju „brīvo” iniciatīvu, to ieliekot „rāmī”, t.i., normatīvajos aktos noteiktās attiecināmās izmaksas un aktivitātes ne vienmēr ir atbilstošas tiem risinājumiem, kas nepieciešami, lai reaģētu uz aktuālām vietējām vajadzībām. Šāds valsts pārvaldes ietekmes veids uz vietējā līmeņa procesiem, „kropļo” LEADER pieeju pēc būtības, jo vietējo rīcības grupu teritorijas un vajadzības ir atšķirīgas.
- Ar LEADER pieeju realizētie projekti nodrošina vietējo teritoriju attīstības risinājumus, tie nav mākslīgi, bet ir aktuāli konkrētām mērķa grupām un konkrētā brīdī nepieciešami.
- Tā kā vietējās attīstības stratēģija nosaka ar LEADER pieeju realizējamo projektu finansējuma izlietojumu un viena projekta maksimālā summa nepārsniedz divdesmit tūkstošus latu (28457 EUR), nākamajā plānošanas periodā nepieciešams atvieglot prasības projekta pieteikuma un pavaddokumentu sagatavošanā.

- Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģija sniegusi ieguldījumu teritorijas dzīves vides pievilcīguma palielināšanā un iedzīvotāju dzīves līmeņa kvalitātes paaugstināšanā.
- Biedrība „Darīsim paši!” savas darbības rezultātā ir veicinājusi un atbalstījusi:
 - sabiedrības iesaisti vietējās teritorijas attīstībā;
 - sadarbību starp pašvaldībām un NVO, uzņēmumiem un citām institūcijām Latvijā un ārvalstīs;
 - finansiālos, materiālos un intelektuālos resursus biedrības mērķu sasniegšanai;
 - vietējo iedzīvotāju pārstāvniecību nacionālā un starptautiskā līmenī;
 - biedrības vietējās attīstības stratēģijas izstrādi.
- Plānošanas periodā 2014.-2020.gadam paredzētā vietējo attīstības stratēģiju īstenošana ar dažādiem fondiem ir vērtējama kā laba iespēja saiknes veidošanai starp pilsētu, lauku un zivsaimniecības jomām, kas nodrošina iespēju koncentrēties uz teritorijas attīstību kopumā, tādā veidā vienas teritorijas trūkumus kompensējot ar citas teritorijas sasniegumiem, tādējādi gūstot kopīgu labumu.
- Lielu ieguldījumu publisko teritoriju labiekārtošanā un jaunu pakalpojumu attīstībā ir veikušas nevalstiskās organizācijas, apsaimniekojot pašvaldībai piederošas teritorijas. Šīs organizācijas redz arī tālākas attīstības idejas, kas var veicināt biedrības „Darīsim paši!” teritorijas attīstību.
- Biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ar LEADER iniciatīvu realizētie projekti visvairāk koncentrējas Kuldīgas pilsētā. Tas izskaidrojams ar iedzīvotāju skaita pārsvaru attiecībā pret pārējām biedrības „Darīsim paši!” teritorijā ietilpstošajām teritoriālajām vienībām un iedzīvotāju lielo aktivitāti projektu pieteikumu sagatavošanā.
- Uzņēmēju ieinteresētība, lai gan ir idejas un ieceres, ir nogaidoša, kā arī tiek analizēta atdeve, kas var nākt no objekta vai pakalpojuma, ja tajā tiek investēts ārējais finansējums. To lielā mērā nosaka Ministru Kabineta noteikumos noteiktā atbalsta intensitāte (publiskais finansējums līdz 60%), kas nav pietiekami motivējoša.
- Ir teritorijas, kurās līdz šim nav realizēts neviens LEADER projekts, - Kuldīgas novada Gudenieku pagasts un Skrundas novada Raņķu un Rudbāržu pagasti. Uzsākot jaunās vietējās attīstības stratēģijas izstrādi, jau laicīgi nepieciešams koncentrēt aktivitātes vajadzīgajā virzienā, lai palīdzētu mobilizēt vietējās iedzīvotāju grupas un veidotu dialogu par nākotnes sadarbības iespējām.
- Biedrībā „Darīsim paši!” iesniegtos projektus atklātu konkursu kārtās Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam 4.ass 413.pasākuma “Lauku ekonomikas dažādošana un

dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” ietvaros (LEADER aktivitātes) iesniegto projektu skaits pa gadiem ievērojami audzis.

- Vislielākais finansējums rēķinot uz iedzīvotāju skaitu koncentrējas Kuldīgas novada Īvandes un Rumbas pagastos, Alsungas novadā un Skrundas novada Skrundas pagastā.
- Biedrība „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģijas 2009.-2013.gadam īstenošanas periodā ir sagatavojusi un Lauku atbalsta dienestā iesniegusi četrus starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektus (trīs no tiem ELFLA un viens EZF starpvalstu projekts).
- Izvērtējot biedrības „Darīsim paši!” līdzšinējo pieredzi starpteritoriālās un starpvalstu sadarbības projektu īstenošanā, secināms, ka vietējo rīcības grupu veiksmīgai darbībai nepieciešama sadarbība ar vietējām pašvaldībām. Pašvaldību atbalsts biedrībai „Darīsim paši!” bija - sadarbības partneru kontaktinformācija, projektu priekšfinansējums, projektu vadītāju nodrošināšana, projekta ietvaros notikušo pasākumu organizatorisks atbalsts, publicitāte – videosižeti par projektu ietvaros rīkotajiem pasākumiem, kā arī informācija vietējiem iedzīvotājiem par projekta aktivitātēm pašvaldību informatīvajos izdevumos.
- Jaunajā plānošanas periodā vietējās attīstības stratēģijai jābūt izstrādātai balstoties uz teritorijas iedzīvotāju vajadzību un iespēju izpēti un to ir nepieciešams saskaņot ar vietējās rīcības grupas teritorijā ietilpstošo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.
- Izstrādājot jauno attīstības stratēģiju ņemt vērā esošo projektu iesniedzēju vajadzības un spējas iesaistīties attīstības stratēģijas realizēšanā.
- Izstrādājot biedrības attīstības stratēģiju paredzēt mērķtiecīgus pasākumus vietējās rīcības grupas un realizēto projektu publicitātes nodrošināšanai vietējā teritorijā.
- Ņemot vērā, ka vietējās attīstības stratēģijas mērķauditorija ir vietējie teritorijas iedzīvotāji un vietējās rīcības grupas, stratēģijai jābūt viegli pārskatāmai un viegli uztveramai.
- Vietējo attīstības stratēģiju izstrādē, ar dažādu iedzīvotāju grupu iesaisti un kopīgu plānošanu labākai dzīves kvalitātei, ir iespējams atrisināt virkni problēmu un veidot pievienoto vērtību teritorijai, kā arī veicina mērķtiecīgu resursu ieguldīšanu un veidot integrētu skatījumu teritorijas attīstībai.
- Izstrādājot jaunu attīstības stratēģiju, rīkot vietējo iedzīvotāju vajadzību apzināšanu dažādu iedzīvotājiem piemērotu formu veidā, lai tiktu nodrošināta stratēģijas izstrāde ar augšupejošu pieeju.
- Nākamajā plānošanas periodā ir jāstiprina vietējās attīstības LEADER iniciatīva, padarot šo pieeju pievilcīgu arī uzņēmējiem un citiem potenciālajiem atbalsta saņēmējiem. To var

panāk ar atvieglotiem projektu ieviešanas nosacījumiem, kā arī ar uzņēmējdarbības projektu atbalsta intensitātes palielināšanu.

- Uzņēmējdarbības projektu ieviešana veicina teritorijas attīstību, radot darba vietas un produktus ar augstu pievienoto vērtību.
- Vietējām rīcības grupām jādarbojas „pārnovadu līmenī” un jāizvirza konkrēti darbības mērķi, izejot no rīcības grupas aptvertās teritorijas specifikas, kopīgās identitātes.
- Plānošana ar LEADER iniciatīvu nepieciešama elastīgāka un daudzveidīgāka, nepieļaujot normatīvajos aktos ietvert nosacījumus, kas ierobežo integrētās pieejas īstenošanu vietējā teritorijā.
- Lai gan teorētiski ar LEADER pieeju var apgūt ELFLA finansējumu atbilstoši 1. ass, 3.ass un 4.ass mērķiem, tomēr 1.ass un 3.ass pasākumu ieviešanu regulējošie Latvijas normatīvie akti neveicina izmantot LEADER pieeju.
- Plānošanas periodā 2007.-2013.gadam Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda finansējums vietējām rīcības grupām tika sadalīts balstoties uz kritēriju - iedzīvotāju skaits vietējās rīcības grupas teritorijā. Šāda finansējuma sadale pieeja ir radījusi situāciju, kad liela daļa no lauku un zivsaimniecības attīstībai paredzētā finansējuma tiek ieguldīts teritorijās, kas ir ekonomiski attīstītākas un atrodas lielo pilsētu ietekmes zonā. Līdz ar to, teritorijām, kuru attīstībai ir nepieciešami lielāki finanšu resursi attīstības problēmu risināšanai, tie trūkst.
- Atšķirībā no plānošanas perioda 2007.-2013.gadam, Eiropas Savienības fondu finansējuma sadalījumam pa teritorijām ir jāpielieto vismaz divi kritēriji, kas nodrošinās reģionālo atšķirību izlīdzināšanos - iedzīvotāju skaits vietējās rīcības grupas teritorijā un vietējās rīcības grupas teritorijas platība km².
- Privātā sektora attīstības iniciatīvas var būt daudz efektīvākas un mērķtiecīgākas, ja tās ir saskaņā ar pašvaldībā noteiktajām prioritātēm.
- Ar LEADER iniciatīvu realizēto projektu pieejamības nodrošināšana ir ļoti būtisks faktors teritorijas attīstībā, kas paredz sadarbību ar pašvaldību, kura ir atbildīga par kopējās infrastruktūras (komunikācijas, satiksmes infrastruktūra u.tml.) attīstību teritorijā.
- Pašvaldība visbiežāk teritorijā darbojas kā attīstības ideju un projektu iniciators un mobilizētājs, kas var atbalstīt potenciālos projektu iesniedzējus ar nepieciešamajiem resursiem, informāciju un zināšanām.
- Vislabākais veids LEADER iniciatīvas popularizēšanai ir „labie projektu piemēri”, kas nesuši pozitīvas pārmaiņas teritorijā un kas risina teritorijas attīstības jautājumus, izmantojot augšupējo pieeju.

- Ar LEADER pieeju realizētie projekti ir lokāla jeb vietēja mēroga un veicina dabas un kultūras resursu izmantošanu, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, vietējo ražojumu un vietējo amatniecības prasmju pievienotās vērtības palielināšanu, lauku saimniecību modernizāciju un mājražošanas attīstības veicināšanu, publiski pieejamas teritorijas labiekārtošanu, lauku ražojumu konkurētspējas palielināšanu u.c. aktivitātes.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Celmiņš A. 1990. *Kuldīgas rajons: tūrisma maršruti*. Rīga, Avots, 183lpp.

Irša L. 2008. *Dabai draudzīga saimniekošana laukos – Latvijas lauku attīstības programmas (2007-2013) sniegtās iespējas*. Latvijas Ornitoloģijas biedrība. Iespiests Jelgavas tipogrāfijā, 31lpp.

Sproģe.S., LPS padomniece sadarbībā ar ZM, LLF un VRG. [bez dat.] *Metodiskais materiāls. Vadlīnijas vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai*. 62lpp.

Institūciju izdevumi

Eiropas Komisija. 2006. *LEADER pieeja: rokasgrāmata iesācējiem*. Luksemburga: Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs, 23lpp.

VARAM. 2001. *Apdzīvojuma struktūras attīstība, nozares paskats rajona plānojuma izstrādāšanai*. Rīga: Apgāds Jumava, 144lpp.

Sīkiespaidumi

Vietējās rīcības grupas Latvijā Local action groups in Latvia 2012. [Buklets] Valsts lauku tīkls sadarbībā ar Latvijas Lauku forumu.

Zivsaimniecības vietējās rīcības grupas Latvijā Fisheries Local action groups in Latvia 2012. [Buklets] Valsts lauku tīkls sadarbībā ar Latvijas Lauku forumu.

Elektroniskie resursi

Biedrība „Darīsim paši!”. 2008. *Biedrības „Darīsim paši!” vietējās attīstības stratēģija*. Ar grozījumiem, kas apstiprināti 2013.gada 01.novembra Padomes sēdē, Kuldīga, 80lpp. Sk. 3.11.2013. Pieejams: http://www.darisimpasi.lv/wp-content/uploads/2009/07/Darisimpasi_strat_groz_2013.pdf

Biedrības „Darīsim paši!” statūti. 2007. Kuldīga, 8.lpp. Sk. 05.11.2013. Pieejams: <http://www.darisimpasi.lv/par-biedribu/saistosie-dokumenti/>

Kudiņš V. 2010. [prezentācija] *LEADER pieejas īstenošana Latvijā – līdzšinējās pieredzes izvērtējums*. Konference Teritoriālā attīstība Eiropā un Latvijā: labā prakse un nākotnes iespējas, 2010.12.10. Sk. 2.10.2013. Pieejams: http://www.vraa.gov.lv/uploads/Prezentācijas/V.Kudins_konference_10.12.2010.pdf

Kuldīgas novada dome. 2010. *Kuldīgas novada teritorijas attīstības programma*. 1.redakcija. 122lpp. Sk. 3.11.2013. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/5planosana/Kuldigas_novada_att_progr_v1_2010.pdf

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs. 2012. *Notikusi kārtējā darba grupas sanāksme par LEADER iniciatīvu nākošajā plānošanas periodā*. Sk.7.11.2013. Pieejams: <http://www.llkc.lv/?id=401409>

Latvijas lauku tīkls. [bez dat.]. *Rokasgrāmata "LEADER projektu ieviešanas dokumentācijas sagatavošana"*. Sk.24.10.2013. Pieejams:
http://www.laukutikls.lv/leader_rokasgramata?start=3

Lauku atbalsta dienests. [bez dat.] *Eiropas Zivsaimniecības fonda pasākumi*. Sk. 7.11.2013. Pieejams:
<http://www.lad.gov.lv/lv/es-atbalsts/eiropas-zivsaimniecibas-fonda-pasakumi/teritoriju-attistibas-strategiju-istenosana/>

LR Zemkopības ministrija. 2010. *Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam*. 3.versija, Rīga, 112lpp. Sk. 16.10.2013. Pieejams:
http://www.zm.gov.lv/doc_upl/1_LV_RP_groz_gala_140211.pdf

LR Zemkopības ministrija. 2006. *Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plāns 2007.-2013.gadam*. Precizēts 02.11.2010., Rīga, 80lpp. Sk.16.10.2013. Pieejams:
polsis.mk.gov.lv/LoadAtt/file47463.DOC

PIELIKUMI

1.pielikums

Vietējās rīcības grupas Latvijā

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
1	Biedrība „Liepājas rajona partnerība” / Liepāja District Partnership	Grobiņa	Grobiņa
		Bārtas	Bārtas
		Gaviezes	Gaviezes
		Grobiņas	Grobiņas
		Medzes	Medzes
		Aizputes novads	Aizpute
			Aizputes
			Cīravas
			Kalvenes
			Kazdangas
			Lažas
		Durbes novads	Durbe
			Durbes
			Dunalkas
			Tadaiķu
			Vecpils
		Pāvilostas novads	Pāvilosta
			Sakas
			Vērgales
		Priekules novads	Priekule
			Bunkas
			Gramzdas
			Kalētu
			Priekules
			Virgas
		Nīcas novads	Nīcas
			Otaņķu
		Rucavas novads	Dunikas
			Rucavas
		Vaiņodes novads	Embūtes
			Vaiņodes
2	Biedrība „Darīsim paši!” / Association „Lets do it ourselves!”	Kuldīgas novads	Kuldīga
			Ēdoles
			Gudenieku
			Īvandes
			Kabiles
			Kurmāles
			Laidu
			Padures
			Pelču
			Rendas
			Rumbas
			Snēpeles
			Turlavas
			Vārmes
		Skrundas novads	Skrunda
			Skrundas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
			Nīkrāces
			Raņķu
			Rudbāržu
		Alsungas novads	Alsungas
3	Biedrība „Seši krasti” / Association „Seši krasti”	Ventspils novads	Piltene
			Piltenes
			Jūrkalnes
			Užavas
			Vārves
			Ziru
			Zlēku
4	Biedrība „Ziemeļkurzemes biznesa asociācija” / Northern Kurzeme Business Association	Talsu novads	Īves
			Lubes
			Valdgales
		Dundagas novads	Dundagas
			Kolkas
		Ventspils novads	Ances
			Popes
			Puzes
			Tārgales
			Ugāles
5	Biedrība „Talsu rajona partnerība” / Talsi District Partnership	Talsu novads	Usmas
			Talsi
			Sabile
			Stende
			Valdemārpils
			Ārlavas
			Abavas
			Balgales
			Ģibuļu
			Ķūļciema
			Laidzes
			Laucienes
			Lībagu
			Strazdes
			Vandzenes
			Virbu
		Rojas novads	Mērsraga
			Rojas
6	Biedrība „Saldus rajona attīstības biedrība” / Association „Saldus District Development Partnership”	Saldus novads	Saldus
			Ezeres
			Jaunauces
			Jaunlutriņu
			Kursišu
			Lutriņu
			Nīgrandes
			Novadnieku
			Pampāļu
			Rubas
			Saldus

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
			Šķēdes
			Vadakstes
			Zaņas
			Zirņu
			Zvārdes
		Brocēnu novads	Brocēni
			Cieceres
			Blīdenes
			Gaiķu
			Remtes
7	Biedrība „Kandavas partnerība” / Kandava Partnership	Kandavas novads	Kandava
			Cēres
			Kandavas
			Matkules
			Vānes
			Zantes
			Zemītes
		Tukuma novads	Irlavas
			Pūres
			Sēmes
8	Biedrība „Lauku partnerība „Upe 8”” / Rural Partnership „Upe 8”	Jaunpils novads	Jaunpils
		Tukuma novads	Viesatu
			Degoles
			Džūkstes
			Jaunsātu
			Lestenes
			Tumes
9	Biedrība „Partnerība „Laukiem un Jūrai”” / Partnership for Country and Sea	Engures novads	Engures
		Tukuma novads	Lapmežciema
			Smārdes
			Slampes
			Zentenes
		Dobeles novads	Dobele
			Annenieku
			Auru
			Bērzes
			Bikstu
			Dobeles
			Jaunbērzes
			Krimūnu
			Naudītes
			Penkules
			Zebrenes
		Auces novads	Auce
			Vecauces
			Bēnes
			Īles
			Lielaucē
			Ukru
			Vītiņu

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
		Tērvetes novads	Augstkalnes Bukaišu Tērvetes
11	Biedrība „Jelgavas lauku partnerība „Lielupe”” / Jelgava Rural Partnership „Lielupe”	Jelgavas novads	Elejas Glūdas Jaunsvirlaukas Kalnciema Lielplatones Līvberzes Platones Sesavas Svētes Valgundes Vilces Vircavas Zaļenieku
		Ozolnieku novads	Cenu Ozolnieku Sidrabenes
12	Biedrība „Partnerība „Daugavkrasts”” / Partnership „Daugavkrasts”	Ķekavas novads	Baloži Daugmales Ķekavas
13	Biedrība „Bauskas rajona lauku partnerība” / Bauska District Rural Partnership	Bauskas novads	Bauska Brunavas Ceraukstes Codes Dāviņu Gailīšu Īslīces Mežotnes Vecsaules
		Iecavas novads	Iecavas novads
		Rundāles novads	Rundāles Svitenes Viesturu
		Vecumnieku novads	Bārbeles Skaistkalnes Stelpes Vecumnieku
14	Biedrība „Aizkraukles rajona partnerība” / Aizkraukles District Partnership	Aizkraukles novads	Aizkraukle Aizkraukles
		Jaunjelgavas novads	Jaunjelgava Jaunjelgavas Daudzeses Seces Sērenes Staburaga Sunākstes
		Pļaviņu novads	Pļaviņas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
			Aiviekstes
			Klintaines
			Vietalvas
		Kokneses novads	Bebru
			Iršu
			Kokneses
		Neretas novads	Mazzalves
			Neretas
			Pilskalnes
		Skrīveru novads	Zalves
		Skrīveru novads	Skrīveru novads
		Vecumnieku novads	Kurmenes
15	Publisko un privāto partnerattiecību biedrība „Zied zeme”” / Public and Private Partnership „Zied Zeme”	Lielvārdes novads	Valles
			Lielvārde
			Lielvārdes
			Jumpravas
		Ogres novads	Lēdmanes
			Krapes
			Ķeipenes
			Lauberes
			Madlienas
			Mazozolu
			Menģeles
			Ogresgala
Ikšķiles novads	Suntažu		
	Taurupes		
	Ikšķile		
	Tīnūžu		
Ķeguma novads	Ķegums		
	Tomes		
	Birzgales		
	Rembates		
16	Biedrība „Rīgas rajona lauku attīstības biedrība” / Riga Region Society for Rural Development	Siguldas novads	Sigulda
			Allažu
			Mores
			Siguldas
		Saulkrastu novads	Saulkrastu
		Inčukalna novads	Vangaži
		Inčukalna	
17	Biedrība „Jūrkante” / Association „Jūrkante”	Salacgrīvas novads	Krimuldas
			Mālpils
			Mālpils novads
			Sējas novads
			Sējas
		Salacgrīvas novads	Ainaži
			Salacgrīva
			Ainažu
			Salacgrīvas
			Liepupes
		Limbažu novads	Pāles
			Skultes
			Vilķenes

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
18	Biedrība „Vidzemes lauku partnerība „Brasla”” / Vidzemes Rural Partnership „Brasla”	Pārgaujas novads	Stalbes
			Straupes
		Limbažu novads	Limbaži
			Katvaru
			Limbažu
			Umurgas
			Vidrižu
		Krimuldas novads	Lēdurgas
		Valmieras novads	Dikļu
			Vaidavas
			Zilākalna
19	Biedrība „Īģes lauku partnerība” / Īģes Rural Partnership	Alojas novads	Aloja
			Staicele
			Alojas
			Staiceles
			Braslavas
			Brīvzemnieku
20	Biedrība „No Salacas līdz Rūjai” / Association „From Salaca till Ruja”	Valkas novads	Kārķu
		Valmieras novads	Bērzaines
			Kocēnu
		Mazsalacas novads	Mazsalaca
			Mazsalacas
			Ramatas
			Sēļu
			Skaņkalnes
		Rūjienas novads	Rūjiena
			Īpiķu
			Jeru
			Lodes
			Vilpulkas
		Burtnieku novads	Burtnieku
			Matīšu
			Rencēnu
			Valmieras
			Vecates
		Naukšēnu novads	Ķoņu
			Naukšēnu
21	Biedrība „Cēsu rajona lauku partnerība” / Cesis District Rural Partnership	Pārgaujas novads	Raiskuma
		Cēsu novads	Cēsis
			Vaives
		Līgatnes novads	Līgatne
			Līgatnes
		Amatas novads	Amatas
			Drabešu
			Nītaures
			Skujenes
			Zaubes
		Jaunpiebalgas novads	Jaunpiebalgas
			Zosēnu
		Priekuļu novads	Liepas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
			Mārsnēnu
			Priekuļu
			Veselavas
		Raunas novads	Drustu
			Raunas
		Vecpiebalgas novads	Dzērbenes
			Īnešu
			Kaives
			Taurenas
			Vecpiebalgas
22	Biedrība „Lauku partnerība „Ziemeļgauja”” / Partnership Northern Gauja	Strenču novads	Seda
			Strenči
			Jērcēnu
			Plāņu
		Smiltenes novads	Grundzāles
		Apes novads	Gaujienas
			Virešu
		Valkas novads	Ērgemes
			Valkas
			Vijciema
			Zvārtavas
		Beverinas novads	Brenguļu
			Kauguru
			Trikātas
			Ēveles
23	Biedrība „Abulas lauku partnerība” / Abula’s area partnership	Smiltenes novads	Smiltene
			Bilskas
			Blomes
			Brantu
			Launkalnes
			Palsmanes
			Smiltenes
			Variņu
24	Biedrība „Alūksnes lauku partnerība” / Aluksne Rural Partnership	Alūksnes novads	Alsviķu
			Alūksne
			Annas
			Ilzenes
			Jaunalūksnes
			Jaunannas
			Jaunlaicenes
			Kalnecmpju
			Liepna
			Malienas
			Mārupes
			Mārkalnes
			Pededzes
			Veclaicenes
			Zeltiņu
			Ziemera
			Alsviķu

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
25	Biedrība „Sateka” / Association „Sateka”	Gulbenes novads	Gulbene
			Beļavas
			Daukstu
			Druvienas
			Galgauskas
			Jaungulbenes
			Lejasciema
			Litenes
			Lizuma
			Līgo
			Rankas
			Stāmerienas
			Stradu
			Tirzas
26	Nodibinājums „Madonas novada fonds” / Madona District Fund	Madonas novads	Madona
			Aronas
			Barkavas
			Bērzaunes
			Dzelzavas
			Kalsnavas
			Lazdonas
			Liezēres
			Ļaudonas
			Mārcienas
			Mētrienas
			Ošupes
			Praulienas
			Sarkaņu
			Vestienas
		Cesvaines novads	Cesvaine
			Cesvaines
		Lubānas novads	Lubāna
			Indrānu
		Varakļānu novads	Varakļāni
			Murmastienes
			Varakļānu
		Ērgļu novads	Ērgļu
			Jumurdas
			Sausnējas
27	Biedrība „Lauku partnerība „Sēlija”” / Rural Partnership „Sēlija”	Aknīstes novads	Aknīste
			Aknīstes
			Asares
			Gārsenes
		Jēkabpils novads	Ābeļu
			Dignājas
			Dunavas
			Kalna
			Leimaņu
			Rubenes
			Zasas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
28	Biedrība „Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība „Kaimiņi”” / Daugavpils and Ilukste Districts Partnership „Neighbors”	Viesītes novads	Viesīte
			Viesītes
			Elkšņu
			Rites
			Saukas
		Krustpils novads	Atašienes
			Krustpils
			Kūku
			Mežāres
			Variešu
			Vīpes
		Salas novads	Salas
			Sēlpils
29	Biedrība „Preiļu rajona partnerība” / Preiļu District Partnership	Daugavpils novads	Ambeļu
			Biķernieku
			Demenes
			Dubnas
			Kalkūnes
			Kalupes
			Laucesas
			Līksnas
			Maļinovas
			Medumu
			Naujenes
			Nīcgales
			Salienas
			Skrudalienas
			Sventes
		Ilūkstes novads	Tabores
			Vaboles
			Vecsalienas
			Višķu
			Ilūkste
			Subate
			Prodes
			Bebrenes
			Dvietes
			Eglaines
			Pilskalnes
			Šēderes
		Preiļu novads	Preiļi
			Aizkalnes
			Pelēču
			Preiļu
		Aglonas novads	Saunas
			Aglonas
		Līvanu novads	Līvāni
			Jersikas
			Rožupes
			Rudzātu

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
30	Biedrība „Krāslavas rajona partnerība” / Kraslava District Partnership		Sutru
			Turku
		Riebiņu novads	Galēnu
			Riebiņu
			Rušonas
			Silajānu
			Sīļukalna
			Stabulnieku
		Vārkavas novads	Rožkalnu
			Upmalas
			Vārkavas
		Krāslavas novads	Krāslava
			Aulejas
			Indras
			Izvaltas
			Kalniešu
			Kaplavas
			Kombuļu
			Krāslavas
			Piedrujas
			Robežnieku
			Skaistas
			Ūdrīšu
31	Biedrība „Rēzeknes rajona kopienu partnerība” / Rezekne District Partnership	Dagdas novads	Dagda
			Andrupenes
			Andzeļu
			Asūnes
			Bērziņu
			Dagdas
		Aglonas novads	Ezernieku
			Konstantinovas
			Ķepovas
			Švariņu
			Šķaunes
			Grāveru
31	Biedrība „Rēzeknes rajona kopienu partnerība” / Rezekne District Partnership	Rēzeknes novads	Kastuļinas
			Šķeltovas
			Rēzekne
			Audriņu
			Bērzgales
			Čornajas
			Dricānu
			Feimaņu
			Gaigalavas
			Griškānu
			Ilzeskalna
			Kantīnieku
31	Biedrība „Rēzeknes rajona kopienu partnerība” / Rezekne District Partnership	Rēzeknes novads	Kaunatas
			Lendžu
			Lūznas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
32	Biedrība „Ludzas rajona partnerība” / Ludza District Partnership		Maltas
			Mākoņkalna
			Nagļu
			Ozolaines
			Ozolmuižas
			Pušas
			Rikavas
			Nautrēnu
			Sakstagala
			Silmalas
			Stoļerovas
			Stružānu
			Vērēmu
		Viļānu novads	Viļāni
			Dekšāres
			Sokolku
			Viļānu
33	Biedrība „Balvu rajona partnerība” / Balvi District Partnership	Kārsavas novads	Kārsava
			Goliševas
			Malnavas
			Mežvidu
			Mērdzenes
			Salnavas
		Ludzas novads	Ludza
			Brīgu
			Cirnas
			Isnaudas
			Istras
			Nirzas
			Ņukšu
			Pildas
		Zilupes novads	Pureņu
			Rundēnu
			Zilupe
			Lauderu
		Ciblas novads	Pasienes
			Zaļesjes
			Blontu
			Ciblas
			Līdumnieku
			Pušmucovas
33	Biedrība „Balvu rajona partnerība” / Balvi District Partnership	Balvu novads	Zvirgzdenes
			Balvi
			Balvu
			Bērzkālnes
			Bērzpils
			Briežuciema
			Krišjāņu
			Kubuļu
			Lazdulejas

Nr.p. k. / No	VRG nosaukums / NGO name	Administratīvā teritorija	Novada teritoriālā vienība
			Tilžas
			Vectilžas
			Vīksnas
		Viļakas novads	Viļaka
			Kupravas
			Medņevas
			Susāju
			Šķilbēnu
			Vecumu
			Žīguru
		Baltinavas novads	Baltinavas novads
		Rugāju novads	Lazdukalna
			Rugāju
34	Publisko un privāto partnerattiecību biedrība „Sernikon” / Public and Private Partnership „Sernikon”	Carnikavas novads	Carnikavas
35	Biedrība „Gaujas partnerība” / Gaujas Partnership	Ādažu novads	Ādažu
36	Biedrība „Pierīgas partnerība” / Pierīgas Partnership	Mārupes novads	Mārupes
		Olaines novads	Olaine
			Olaines
		Babītes novads	Babītes
			Salas
37	Biedrība „Stopiņu un Salaspils partnerība” / Stopiņu and Salaspils Partnership	Stopiņu novads	Stopiņu novads
		Salaspils novads	Salaspils
38	Biedrība „Baldones partnerība” / Baldones Partnership	Baldones novads	Baldone
			Baldones
39	Biedrība „Ropažu partnerība” / Ropažu Partnership	Ropažu novads	Ropažu
40	Biedrība „Partnerība „Zaļā vārņa”” / Association „Partnership „Zaļā vārņa””	Garkalnes novads	Garkalnes

2.pielikums

Vajadzību un rīcību matrica LEADER pasākumam (Biedrības „Darīsim paši!”

vietējās attīstības stratēģija, 2008)

„.....”pagasta pašvaldība (Biedrība)

kontakthinformācijai:

Kontaktpersonu

Vārdi,

Uzvārdi:

.....

e-pasti :

mob.tālr.

2007-2013.gadu plānošanas periods – vajadzību un rīcību matrica LEADER pasākumam

Kopienas iedzīvotāju interešu grupa jeb mērķauditorija	Aktivitāšu realizācijas jomas raksturojums (papildiniet pēc vajadzības !)
1. Jaunās ģimenes un pirmskolas vecuma bērni	1.1 Saieta vietas un centri : • Rotaļu un spēļu istabas; • Jauno ģimeņu centri; • Bērnu pieskatīšanas istabas;
	1.2 Pasākumi un pakalpojumi: • Jauno māmiņu skolas, klubi; • Psiholoģiskās un praktiskās palīdzības pakalpojumi; • Ģimenes dienas , ģimenes svētki; • Bērnu radošās darbnīcas, studijas, pulciņi; • Bērnu pieskatītāju u.c. darbinieku mācības ;
2.Skolēni, jaunieši	2.1 Speciālas nozīmes centri : • Krīzes ; • Psiholoģiskās palīdzības ; • Jaunrades iniciatīvu; 2.2 Nometnes un pasākumi: • Sociālā riska grupām; • Tehniskās jaunrades nometnes ; • Sporta nometnes, sporta dienas ; • Mākslas un kultūras dienas, nometnes ; • Karjeras izvēles un jauno uzņēmēju skola ; • Vasaras skoliņa; 2.3 Fiziskās aktivitātes un aktīvās atpūtas iespēju nodrošināšana: • Sporta laukumi; • Telpas nodarbībām, treniņiem; • Aktīvās atpūtas objekti.
3.Sociāli aktīvie iedzīvotāji, uzņēmēji	3.1Atbalsta pasākumi saimnieciskām aktivitātēm: • Apmācības saimniekošanas un uzņēmējdarbības prasmēs; • Atbalsts projektu finansējuma saņemšanai;

Kopienas iedzīvotāju interešu grupa jeb mērķauditorija	Aktivitāšu realizācijas jomas raksturojums (papildiniet pēc vajadzības !)
	• Atbalsta pasākumi netradicionālas lauksaimniecības attīstīšanai ; • Vietējo uzņēmēju klubi • Zaļie tirgi, mājražošanas produktu tirdzniecības punkti; • Gadatirgus pasākumi; • Popularizēšanas pasākumi (reklāmas kampaņas); • Studiju vizītes;
4.Atbalsts pensionāriem , invalīdiem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.	4.1 Pakalpojumi un pasākumi: • Pakalpojumu pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām; • Veselības veicināšanas centri; • Mobilās sociālās brigādes ;
5.Atbalsts sociālās riska grupas ļaudīm	5.1 Risinājumi krīzes situācijām : • Krīzes centri • Rehabilitācijas pasākumi;
6.Visiem iedzīvotājiem kopīgi	6.1 Kultūrvēsturiskais mantojuma saglabāšana un popularizēšana : • Arhitektūras mantojums ; • Apkārtējās vides vērtības, svētvietas ; • Vēsturiskie objekti, pieminekļi, piemiņas zīmes; • Privātie muzeji ; • Kultūras un mākslas objekti; • Kultūras kopu aprīkojuma uzlabošana; • Festivāli, plenēri, konkursi, koncerti izstādes un citi kultūras pasākumi; • Vietējo gidu apmācības; • Vēsturisku dokumentālu filmu atjaunošana digitālā formātā; • Kopienas vēstures pētījumi (grāmata) • Novadnieku ekspozīcijas • Vietējo folkloras mantojuma saglabāšana (ieraksti) • Tradīciju mantojuma saglabāšana (svētki)
	6.2 Aktīvās atpūtas iespējas: • Sporta laukumi; • Telpas nodarbībām, treniņiem; • Aktīvās atpūtas objekti. • Peldvietas; • Takas ‘ • Vasaras estrādes • Skatu torņi ;
	6.3 Informācijas pieejas nodrošināšana; • Informācijas stendi un norādes pagasta teritorijā • Informācijas centri;’ • Informācijas tīkli; • Mājas lapu izveide;
	6.4 Mūžizglītības iespēju nodrošinājums, interešu klubi : • Amatniecības prasmes (darbnīcas); • Mācības un mācību vizītes;’

Kopienas iedzīvotāju interešu grupa jeb mērķauditorija	Aktivitāšu realizācijas jomas raksturojums (papildiniet pēc vajadzības !)
	• Atbalsts interešu grupu izveidošanai un darbības uzsākšanai; 6.5 Pieredzes apmaiņa un sadarbība dažādos līmeņos : • Starp NVO, interešu grupām; • Starp pašvaldībām, kopienām; • 6.6 Dabas resursu saglabāšana un aizsardzība : • Talkas organizēšana; • Vides izglītošanas pasākumi; • Atkritumu apsaimniekošanas apmācību pasākumi; • Enerģijas taupīšanas popularizēšanas pasākumi. • Savvaļas putnu un zvēru vērošanas un barošanas infrastruktūra un pasākumi; • 6.7 Publiskās infrastruktūras sakārtošana: • Mini sadzīves pakalpojumu punkti; • Rehabilitācijas punkti • Daudzdzīvokļu namu pagalmu sakārtošana ; • Publisko ēku rekonstrukcija; • Pievadceļu izbūve un rekonstrukcija; •
7. NVO , SO , interesu klubi , pulciņi	7.1 Atbalsts darbībai : • Pulcēšanās vietas sakārtošana un aprīkojums; • NVO un SO darbību popularizēšanas pasākumi • Apmācības ; • Sadarbības veicināšanas pasākumi;

Darbības soļi jeb metodika

1. Izdomāt, kas būs vajadzību un rīcību priekšlikumu sagatavošanas DALĪBNIEKI;

Ideālā variantā - vienota Darba grupa , kuras sastāvā būtu pēc iespējas vairāk pārstāvju (biedrību aktīvistu, pagasta pašvaldības pārstāvji Biedrībā *Darīsim paši!* , lauku attīstības speciālisti jeb lauku konsultanti, zināmi jeb nojaušami iespējamie pagastā dzīvojošie cilvēki , kas būtu gatavi iesaistīties biedrībās, veidot biedrības, interešu grupas, vai vienkārši līdzdarboties , sīkie uzņēmēji, mazās zemnieku saimniecības – sevišķi nelauksaimnieciskā rakstura, naturālās saimniecības. utt.) Apspriešanas mērķis – nedublēt, vienoties par sadarbības iespējām un variantiem)

2 . Darbs ar matricas projektu (aizpilda katra biedrība par sevi)

2.1 Caurskatīt katras interešu grupas jeb mērķauditorijas iespējamās aktivitāšu realizācijas jomas (2 aile) papildināt to, ja atrodi kādu labu priekšlikumu, ko jūs varētu ieviest;

2.2 Liekās aktivitāšu jomas izņemiet (elektroniskajā versijā izdzēšot) ārā, lai paliek tikai tas, ko vēlaties realizēt;

2.3 Neaizmirst norādīt kontaktinformāciju.

3 . Darbs pie iespējamās vajadzības un rīcības apraksta sastādīšanas katrai no tām uz atsevišķas lapas , atbildot uz jautājumiem : (paraugs)

3.1 ko vajadzētu izdarīt jeb aktivitātes **mērķis** .

3.2 kas projekta ietvaros būtu jāizdara jeb **uzdevumi**

3.3 iespējamais projekta **realizācijas laiks** (gads, mēneši)

3.4 Iespējamie sadarbības **partneri** (pašvaldība, uzņēmēji, fiziskas personas , citas biedrības Latvijā vai ārvalstīs)

3.4 Aptuvenās kopējās projekta **izmaksas** latos.

4 Noformēšana

1) atsūtīt pa e-pastu vajadzību un rīcību tabulu (matricu) un rīcību aprakstus (katru uz savas lapas pēc parauga) .

..... (pagasts , biedrība, cits)

Iespējamās vajadzības un rīcības apraksts

Aktivitāšu realizācijas jomas raksturojums (No tabulas, vai kā projekta nosaukums):

Mērķis (īss apraksts par to, ko vajadzētu izdarīt):

Uzdevumi (uzskaitīt darbus, rīcības, kas projekta ietvaros būtu jāizdara):

1.)
2.)
3.)
4.)

Iespējamais projekta **realizācijas laiks** (gads , mēneši – līdz 2013. gadam ieskaitot):

Iespējamie **sadarbības partneri** projekta realizācijā (pašvaldība, uzņēmēji, fiziskas personas, citas biedrības Latvijā vai ārvalstīs):

Aptuvenās kopējās projekta **izmaksas** latos:

Izpildītājs- kontaktpersona:(vārds, uzvārds)

3.pielikums

2008.gada 7.jūlija MK noteikumos Nr.515 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai” noteiktā vietējās attīstības stratēģijas struktūra

„1. Stratēģiskais plāns

1.1. vietējās rīcības grupas darbības raksturojums:

1.1.1. darbības mērķis;

1.1.2. uzdevumi;

1.1.3. darbības teritorija;

1.1.4. pārvaldes struktūra, t.sk. partnerības principa nodrošināšana (iesaistītās valsts vai pašvaldības iestādes un privātpersonas (ekonomiskie un sociālie partneri);

1.1.5. aktivitāšu apraksts, t.sk. pieredze *LEADER* pieejas īstenošanā;

1.1.6. vietējās attīstības stratēģijas izstrādes gaitas apraksts, vietējās rīcības grupas teritorijas iedzīvotāju informēšana un iesaistīšana stratēģijas izstrādē (izmantotās metodes, izstrādes gaitas novērtējums);

1.1.7. vietējās rīcības grupas informācijas tīklu veidošanas apraksts un sadarbības nodrošināšana ar dažādām vietējās rīcības grupas darbības teritorijā esošajām organizācijām (piemēram, publicitātes un informēšanas pasākumi, informācijas aprīte starp vietējās rīcības grupas darbības teritorijā esošām organizācijām, kas iesaistīsies vietējās attīstības stratēģijas īstenošanā);

1.2. vietējās rīcības grupas teritorijas situācijas analīze, nosakot teritorijas attīstības galvenās problēmas (vajadzības), sekas un iespējamus stratēģiskos risinājumus:

1.2.1. teritorijas vispārīgs raksturojums;

1.2.2. demogrāfiskā situācija un apdzīvojuma struktūra;

1.2.3. ekonomiskā situācija (ar vietējo attīstības stratēģiju saistīto nozaru/jomu raksturojums, nodarbinātības rādītāju analīze, inovatīvi risinājumi nodarbinātības veicināšanā un ienākumu iespēju palielināšanā);

1.2.4. sociālā situācija:

1.2.4.1. ar vietējo attīstības stratēģiju saistīto publisko pakalpojumu sektora raksturojums (izglītība, veselības aprūpe, sports, kultūra);

1.2.4.2. nevalstiskās organizācijas un to darbība;

1.3. vietējās attīstības stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējums;

1.4. vietējās rīcības grupas līdzdalība teritorijas attīstībā;

1.4.1. vietējās attīstības stratēģijas nepieciešamības apraksts (nepieciešamības pamatojums, ieguldījums teritorijas attīstībā, ja stratēģija tiks īstenota);

1.4.2. vietējās rīcības grupas teritorijas attīstības vīzija;

1.4.3. vietējās rīcības grupas teritorijas attīstības galvenās prioritātes (pamatotas ar stipro un vājo pušu, iespēju un draudu izvērtējumu) un rīcība un tās raksturojums (pamatojums, mērķis, piedāvātie risinājumi).

2. Rīcības plāns

2.1. Vietējās attīstības stratēģijas rīcības plāns 2009.–2013.gadam Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam pasākumā “Vietējās attīstības stratēģijas”

Nr. p.k.	Rīcība	Atbalsta apmērs (% pret kopējo atbalstu)	Atbalsta apmērs (Ls)*	Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam pasākums **	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam (Ls)	Maksimālā atbalsta intensitāte (%)	Īstenošanas kārtas (to skaits un termiņi)

Piezīmes.

1. * Aizpilda pēc Lauku atbalsta dienesta paziņojuma saņemšanas par atbalsta piešķiršanu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai.

2. ** Norāda konkrēto Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam 4.ass pasākumu un tā aktivitāti. Ja aktivitāte ir saistīta ar citas ass pasākumu, norāda arī attiecīgās ass un pasākuma nosaukumu.

2.2. Vietējās attīstības stratēģijas rīcības plāns 2007.–2013.gadam Rīcības programmas

Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā pasākumā “Teritorijas attīstības stratēģiju īstenošana” 2009.–2013.gadam

Nr. p.k.	Rīcība	Atbalsta apmērs (% pret kopējo atbalstu)	Atbalsta apmērs (Ls)*	Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.–2013.gadam pasākuma “Teritorijas attīstības stratēģiju īstenošana” aktivitāte	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam (Ls)	Maksimālā atbalsta intensitāte (%)	Īstenošanas kārtas (to skaits un termiņi)

Piezīme.

* Aizpilda pēc Lauku atbalsta dienesta paziņojuma saņemšanas par atbalsta piešķiršanu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai.

3. To rīcību nošķiršanas apraksts, kurām atbalsts pieejams citu Eiropas Savienības fondu ietvaros (attiecas, ja atbalsts tiek piešķirts vai tiek pieprasīts gan Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam pasākuma “Vietējās attīstības stratēģijas” ietvaros, gan Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.–2013.gadam pasākuma “Teritorijas attīstības stratēģiju īstenošana” ietvaros, gan citu Eiropas Savienības fondu ietvaros).

4. Vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas procedūras

4.1. Projektu konkursa izsludināšana un vērtēšana:

4.1.1. projektu konkursa izsludināšanas kārtība;

4.1.2. projekta atbilstības kritēriji vietējai attīstības stratēģijai par katru rīcības plānā iekļauto rīcību;

4.1.3. projektu vērtēšanas kārtība vietējā rīcības grupā, t.sk. interešu konflikta novēršana;

4.1.4. atzinuma veidlapa par projekta atbilstību vietējai attīstības stratēģijai;

4.2. vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas uzraudzība un novērtēšana:

4.2.1. vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas uzraudzības procedūra, t.sk. kvantitatīvie rādītāji katrai rīcības plānā iekļautajai rīcībai;

4.2.2. vietējās attīstības stratēģijas īstenošanas novērtēšanas procedūra, t.sk. rezultatīvie rādītāji katrai rīcības plānā iekļautajai rīcībai.” (Valsts un Eiropas Savienības atbalsta..., 2008.)

4.pielikums

Biedrības „Darīsim paši!” teritorijā realizēto projektu piemēri plānošanas periodā 2007.-2013.gadam

Projekta nosaukums: Mūzikas, ierakstu un multimediju studija

Atbalsta pretendents: Biedrība „NeKac”

Projekta rezultāts: Mūzikas un ierakstu studijas ēkas rekonstrukcija. Iegādāta multimediju tehnika, kas veicinās māksliniecisko pašdarbību, un ļaus apgūt dažādas skaņas un multimediju apstrādes prasmes.

Projekta nosaukums: Rotaļu laukums Alsungā

Atbalsta pretendents: Alsungas novada pirmsskolas izglītības iestāde

Projekta rezultāts: Izveidots pirmsskolas vecuma bērniem atbilstošs aktīvās atpūtas objekts – rotaļu laukums.

Projekta nosaukums: Nūjošanas un pastaigu taka Vārmē

Atbalsta pretendents: Vārmes pagasta attīstības Biedrība „Vārme”

Projekta rezultāts: Labiekārtojot vidi - izveidota taka, uzstādīti soliņi, norādes un velosipēdu novietne.

Projekta nosaukums: Tūrisma pakalpojumu dažādošana

Atbalsta pretendents: Biedrība „Vade Mecum”

Projekta rezultāts: Iegādāti kvadricikli, izveidots pakalpojums – izbraucieni ar kvadricikliem, sporta sacensības. Ierīkotas inventāra uzglabāšanas un servisa telpas, labiekārtota teritorija peintbola un labirinta spēlēm.

Projekta nosaukums: Jāšanas sports

Atbalsta pretendents: Jātnieku sporta klubs „Montepals”

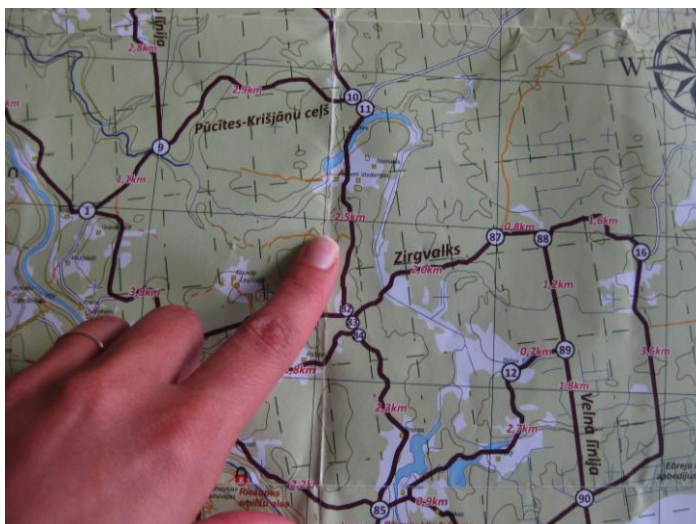
Projekta rezultāts: Jāšanas sporta aprīkojuma un zirgu pārvadājamās piekabes iegāde jāšanas sporta nodarbībām un zirgu transportēšanai klientu izvēlētajā teritorijā un uz sacensību vietām Latvijā.

Projekta nosaukums: Jaunas velosistēmas izveide Kuldīgas novadā

Atbalsta pretendents: Biedrība „Viduskurzemes tūrisma apvienība”

Projekta rezultāts: Izveidota jaunas velosistēmas infrastruktūra ar krustpunktu zīmēm, velomaršrutiem un informācijas punktu, maršrutu individuālai plānošanai. Uzstādītas 65 krustojuma zīmes, izstrādāts velomaršruta kartes makets. Izstrādāta online maršruta programma, individuālai maršruta izvēlei un lejupielādei. Iegādāti un uzstādīti 2 datori maršrutu plānošanai.

Projekta nosaukums: Tirgus Kuldīgā

Atbalsta pretendents: Biedrība „K.P.J.C.”

Projekta rezultāts: 20 gs. sākuma stilā izveidoti tirgus rati, vietējo amatnieku izstrādājumu un ražotāju produkcijas tirgošanai. Uzstādītas senatnīgas atrakcijas un bērnu rotaļu elementi.

Projekta nosaukums: Šautuves labiekārtojums un būvju renovācija

Atbalsta pretendents: Biedrība „Kuldīgas rajona mednieku un makšķernieku biedrība”

Projekta rezultāts: Šaušanas stendu, tranšejas stendu, apaļo šaušanas stendu vienkāršota rekonstrukcija un jauna sportinga stenda ierīkošana, teritorijas labiekārtošana jauno mednieku apmācībām, treniņnodarbībām un šaušanas nodarbībām un medību sporta aktivitātēm un aktīva, veselīga dzīves veida popularizēšanai.

Projekta nosaukums: Sociālais centrs Skrundas novadā

Atbalsta pretendents: Skrundas novada pašvaldība

Projekta rezultāts: Iegādāti pamatlīdzekļi un sociālā centra aprīkojums personām ar funkcionāliem traucējumiem, pensijas vecuma personām – sadzīves prasmju apguvei.

Projekta nosaukums: Zīmola "Ražots Kurzēmē" izveidošana vietējā tūrisma produktu popularizēšanai

Atbalsta pretendents: Biedrība „Kurzemes tūrisma asociācija”

Projekta rezultāts: Iegādāti pamatlīdzekļi un izstrādāts īpašs, pievilcīgs iesaiņojums – preču zīme amatniecības izstrādājumiem, tradīciju pierakstiem, tradicionālajiem pārtikas produktiem, veicinot teritorijas atpazīstamību.

Projekta nosaukums: Iekštelpu ekstremāli sporta veidu (BMX, MTB, Inline un skeitborda) sporta zāles/ parka izveide Kuldīgā

Atbalsta pretendents: Biedrība „Ekstremālo sporta veidu klubs „BMX Ride Kuldīga””

Projekta rezultāts: Izveidots ekstremālo sporta veidu braukšanas parks Kuldīgas pilsētā, kas piemērots treniņiem, aktīvās atpūtas un tūrisma pasākumiem.

Projekta nosaukums: Aktīvai nākotnei

Atbalsta pretendents: Biedrība „DZILS”

Projekta rezultāts: Uzstādīti rotaļu elementi, izveidota lapene, tūju labirints un āra Riču Raču laukums Pelču speciālās internātpamatskolas – attīstības centra teritorijā.

Projekta nosaukums: Biedrības semināru telpas labiekārtošana un datortehnikas aprīkojuma iegāde

Atbalsta pretendents: Etniskās kultūras centrs „Suiti”

Projekta rezultāts: Labiekārtotas semināra telpas un aprīkotas ar datortehniku. Iegādātā datortehnika tiek izmantota semināru un kultūras pakalpojumu organizēšanai ārpus biedrības telpām, suitu kultūrvēsturisko liecību dokumentēšanai un arhivēšanai.

Projekta nosaukums: Aprīkojuma iegāde attīstošo terapiju nodrošināšanai biedrībā „Lejaskurzeme”

Atbalsta pretendents: Biedrība „Lejaskurzeme”

Projekta rezultāts: Iegādāti pamatlīdzekļi un aprīkojums, izveidojot psihologa, logopēda, speciālā pedagoga, fizioterapeita pakalpojumu sniegšanas vietu. Pieejams Skrundas novadā bērniem ar attīstības traucējumiem.

Projekta nosaukums: Skrundas novada amatiermākslas kolektīvu materiālās bāzes izveide

Atbalsta pretendents: Biedrība „Curonica”

Projekta rezultāts: Iegādāti pamatlīdzekļi – tautas tērpi un apavi, inventārs amatiermākslas kolektīvu vajadzībām Skrundas novadā.

Projekta nosaukums: Ārējā apgaismojuma rekonstrukcija „Maija, Ziedlejas, Kuršu un Kalna ielās, Alsungā, Alsungas novadā

Atbalsta pretendents: Alsungas novada dome

Projekta rezultāts: Rekonstruēts ārējais apgaismojums vairākās Alsungas novada ielās, nodrošinot iedzīvotājiem labiekārtotu teritoriju, drošību un veicinot zivsaimniecības aktivitātes novadā.

Projekta nosaukums: Autoceļa 6284-A001 „Vetklīnika – Palejas” rekonstrukcija”

Atbalsta pretendents: Kuldīgas novada pašvaldība

Projekta rezultāts: Rekonstruēts autoceļa 6284-A001 „Vetklīnika – Palejas” posms 3.29km garumā, sakārti novadgrāvji un uzstādītas ceļa zīmes.

